

T.C.
ERCIYES ÜNİVERSİTESİ
GÜZEL SANATLAR ENSTİTÜSÜ
RESİM ANASANAT DALI

SANATIN İYİLEŞTİRME VE SAĞALTICI
ETKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME
(Yüksek Lisans Tezi)

Hazırlayan

Gamze KONYALIOĞLU

Danışman

Doç. Dr. Aygül AYKUT

Haziran 2018

KAYSERİ

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK

Bu çalışmadaki tüm bilgilerin, akademik ve etik kurallara uygun bir şekilde elde edildiğini beyan ederim. Aynı zamanda bu kural ve davranışların gerektirdiği gibi, bu çalışmanın özünde olmayan tüm materyal ve sonuçları tam olarak aktardığımı ve referans gösterdiğimi belirtirim.

Gamze KONYALIOĞLU

İmza:

YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI

“Sanatın İyileştirici ve Sağaltıcı Etkisi Üzerine Bir İnceleme” adlı Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi Lisansüstü Tez Önerisi ve Tez Yazma Yönergesi’ne uygun olarak hazırlanmıştır.

Tezi Hazırlayan

Gamze KONYALIOĞLU

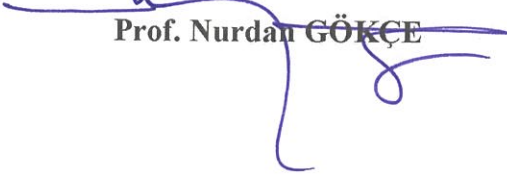
Danışman

Doç. Dr. Aygül AYKUT

Anasanat Dalı Başkanı

Prof. Nurdan GÖKÇE

KABUL ONAY SAYFASI

Doç. Dr. Aygöl AYKUT danışmanlığında Gamze Konyalıoğlu tarafından hazırlanan “Sanatın İyileştirme ve Sağaltıcı Etkisi Üzerine Bir İnceleme” adlı bu çalışma, jürimiz tarafından Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Ana Sanat Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

10/06/2019

JÜRİ:

Danışman :Doç.Dr. Aygöl Aykut

Üye : Doç.Dr. Osman Yılmaz

Üye : Dr. Öğretim Üyesi: Özlem Gök

ONAY:

Bu tezin kabulü Enstitü Yönetim Kurulunun 02.07.2019 tarih ve 2019.19.83 sayılı kararı ile onaylanmıştır.

Dr. Öğretim Üyesi: Levent Çoruh
Enstitü Müdürü

ÖNSÖZ / TEŞEKKÜR

Tez hazırlama sürecinde rehberliğinden, anneliğinden, eğitmenliğinden faydalandığım tez danışmanım Sayın Doç. Dr. Aygöl Aykut'a teşekkürü bir borç bilirim. Yüksek Lisans Tez süresince maddi manevi desteğini esirgemeyen her zaman yanımda olan babama, anneme ve eşime teşekkürü bir borç bilirim.

Gamze KONYALIOĞLU

Kayseri, Haziran 2019

**SANATIN İYİLEŞTİRME VE SAĞALTICI
ETKİSİ ÜZERİNE BİR İNCELEME**

Gamze KONYALIOĞLU

Erciyes Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü

Yüksek Lisans Tezi, Haziran 2019

Danışman: Doç. Dr. Aygül AYKUT

ÖZET

Görsel sanatların dili renkler, şekiller, çizgiler ve görüntülerden oluşur ve bizimle kelimeler olmadan konuşur. Sanat tedavi ise sözel olmayan sanatın dilini kişisel gelişim, iç görü ve dönüşüm için kullanan bir yaklaşım sunar. Kısaca sanat, o içimizdeki düşüncelere, duygulara, duyumlara uzanan, dış dünya ve deneyimlerimizi bağlayan bir yoldur. Bireysel ifade yoluyla yaşamı zenginleştirilen anlamlar yaratmamıza yardımcı olur.

Sanat terapisi; semboller, metaforlar, görsel imgeler ve sanat oluşturma sürecini kullanarak danışanı iyileştirmeyi amaçlar. Dışavurumcu Terapistler çeşitli sanat dallarını ve yaratıcı süreci; güçlenmesi gereken alanları geliştirmek ve sağlık ve iyilik duygusunu desteklemek amacı ile kullanır. Amerikan Sanat Terapi Birliği sanat terapisini “hastalık, travma yada yaşamlarında güçlük çeken kişilerin yada kişisel gelişimini artırmayı hedefleyen kişilerin, bir profesyonel eşliğinde sanatı iyileştirici amaçlı kullanmaları” olarak tanımlamıştır. Art Heals adlı kitabında McNiff, sanatın acıyı kabul edip, sonrasında bir şeyler yapmaya başlayarak insanı iyileştirdiğini söylemektedir. Sanat terapisinin iyileştirici, değiştirici ve yeni bir yaşam yaratıcı güçlerinin tek başına araştırmalar yaparak bulunamayacağını, ancak danışanla birlikte sürece tanıklık edilerek gözlenebileceğini belirtmiştir. Bir sanat yapıtı, şifa bulmanıza yardım ettiği ölçüde önemli kabul edilebilir. Bir eserin "iyi" veya "kötü" olması, içsel

ihtiyaçlarınıza ne ölçüde cevap verdiğine, tanımlamış olduğumuz (bellek zayıflığından, farkına varmadığımız küçük detayların değerini bilemeyişimize kadar) yedi psikolojik zaaftan birine ne ölçüde derman olduğuna bağlı olabilir.

Psikoterapi kavramı kişinin kendini tanıması ve çözümlerine ulaşabilmede gerekli psikolojik zeminin oluşturulmasıdır. Bu ortamda kişinin kendini en iyi ifade edebileceği durumlardan biri sanattır. Sanatın kullanım amaçlarından birisi de bireylerin kendini ifade ettikleri psikolojik olarak kendilerini rahat hissettikleri uygulamalardır. Amerikan Sanatta Terapi Birliği (1985) belirttiği gibi sanatla terapi öğrencilerin kişisel problemlerini (potansiyellerini) sözlü veya farklı ifadelerle ortaya koymalarına izin vermektedir.

Bilinçdışı ve bilinçaltı çatışma ve kargaşalarda sanatın grafik ve plastik ifadelerini kullandırılması hastaların gelişim ve iyileşmesinde imkân sağlar. Çevre ile bağlarını koparan kişiler, sanatın yöntemleri uygulandığı süreç içinde kendilerini buldukları ve seyrettikleri bir ayna olarak görürler. 1940 ve 50'li yıllarda akıl hastanelerinde bu konuda gönüllü çalışan kişiler, hastaların resimle terapi (iyileştirme) konusunda psikiyatristleri ikna etmişlerdir. İki boyutlu yüzey üzerine yapılan resimler hastaların iyileşmesi sırasında ipuçları bulmamızı sağlar. Görsel Sanat terapi Sigmund Freud ve Carl Jung'un teorilerinde geliştirerek hastaların kişilik kavramlarına başka bir pencereden bakmamızı sağlamıştır.

Türkiye'de sanat terapisine yönelik ilginin arttığı görülmektedir sanatla terapi programlarını değerlendirmek için yapılan çalışmaların incelenmesi amaçlanmıştır. Sanat terapi kişinin kendini tanıması, çözümlemesi, bilinçaltı ve bilinçdışı çalışmalarda danışanlarının iyileşmesini sağlamaktadır. Görsel sanatlar semboller, çizgiler, metaforlar ve görsel imgelerle kelimelere ihtiyaç duymadan bizimle konuşur iletişime geçer. Bu bilgiler doğrultusunda görülüyor ki sanat terapi için görsel sanatlar kişinin kendini çözümlemesi ve ifade edebilmesi için en iyi disiplinlerden biridir. Dolayısı ile bu çalışma sanatın sağaltıcı etkisi üzerine ele alınmıştır. Bu tez ile sanatın iyileştirme

ve sağaltıcı etkisi incelenecektir. Bu bağlamda problem; görsel sanatların dışavurumcu ya da yaratıcı sanat terapileri bağlamında kullanılma yolları, sanatın bu alandaki iyileştirici etkileri ve yaklaşımlarını saptayarak, Türkiye’de görsel sanatlar alanında yaratıcı terapiler nasıl ve hangi yolla kurumsallaşmakta olduğunu ve bu konuda yapılan çalışmalar incelenecektir. Bu araştırmanın yöntemi ise karma yöntemdir.

Öncelikle literatür taraması ile bilgiler elde edildi daha sonra durum çalışması ile ilgili bilgiler nitel araştırma deseninden elde edildi, görüşmeler yapıldı aynı zamanda ilgili dokümanlar incelendi.

Anahtar Kelimeler: Sanat, Sanat Terapisi, Görsel Sanatlar.

**ART IMPROVEMENT AND RETAILER
AN INVESTIGATION ON THE EFFECT**

Gamze KONYALIOĞLU

Erciyes University Institute of Fine Arts Master Thesis, June 2019

Advisor: Assoc. Dr. Aygül AYKUT

ABSTRACT

The language of visual arts consists of colors, shapes, lines and images and speaks to us without words. Art treatment, on the other hand, offers an approach that uses the language of non-verbal art for personal development, insight and transformation. In short, art is a way that connects our external world and our experiences, reaching out to the thoughts, feelings and sensations within us. It helps us create meaning that enriches life through individual expression.

Art therapy; It aims to improve the client by using symbols, metaphors, visual images and the art creation process. Expressionist Therapists are involved in various art and creative processes; develop areas that need strengthening and support the sense of health and well-being. The American Art Therapy Association has defined art therapy as “the use of art for the purpose of healing art, accompanied by a professional, for those who are sick, traumatic, or have difficulty in improving their personal development yaşam. In Art Heals, McNiff says that art accepts pain and then heals a person by starting to do things. He stated that the healing, modifying and new life-creating forces of art therapy cannot be found by doing research alone but can be observed by witnessing the process with the client. An artwork can be considered as important as it helps you find healing.

Whether a work is "good" or "bad" may depend on how much it responds to your inner needs, how much it suffers from one of the seven psychological weaknesses that we have defined (from memory weakness to the inability to appreciate the small details we don't realize).

The concept of psychotherapy is the formation of the necessary psychological base for the person to know himself / herself and to reach solutions. Art is one of the situations where one can express himself best in this environment. One of the aims of art is to express individuals' self-expression and psychological well-being. As stated by the American Association for Therapy in Art (1985), art therapy allows students to express their personal problems (potentials) verbally or in different expressions.

The use of graphic and plastic expressions of art in unconscious and unconscious conflicts and turmoil allows the development and recovery of patients. Those who break their ties with the environment see themselves as a mirror in which they find and watch the methods of art. In the 1940s and 50s, people who worked voluntarily in mental hospitals convinced psychiatrists of patients' visual therapy. The pictures on the two-dimensional surface allow us to find clues during the patient's recovery. Visual Art therapy was developed in the theories of Sigmund Freud and Carl Jung, allowing us to look at patients' concepts of personality from a different perspective.

Turkey has seen increased interest towards art therapy was aimed to evaluate the work done to assess the art therapy program. Art therapy enables the self-recognition, analysis and improvement of the clients in the subconscious and unconscious works. Visual arts communicate with us without the need for words with symbols, lines, metaphors and visual images. According to this information, visual arts for art therapy is one of the best disciplines for self-analysis and expression.

Therefore, this study has been discussed on the therapeutic effect of art. With this thesis, the healing and healing effects of art will be examined. In this context, the problem; visual art of expressive or paths used in the context of creative arts therapies, art pinpointing the curative effect and approaches in this field, creative therapies in the field

of visual arts in Turkey is being institutionalized how and in what ways, and will examine the work done in this regard. The method of this study is mixed method.

Firstly, information was obtained through literature review, then information about case study was obtained from qualitative research design, interviews were conducted and related documents were examined.

Keywords: Art, Art Therapy, Visual Arts.

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİĞE UYGUNLUK.....	i
YÖNERGEYE UYGUNLUK SAYFASI.....	ii
KABUL ONAY SAYFASI.....	iii
ÖNSÖZ/TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET.....	v
ABSTRACT.....	viii
İÇİNDEKİLER.....	x
GİRİŞ.....	1
ARAŞTIRMANIN KAVRAMSAL ÇERÇEVESİ İLE İLGİLİ TERİMLER.....	15

1. BÖLÜM

SANAT, PSİKOLOJİ VE TIP İLİŞKİSİ

1.1.Sanat ve Tıp Tarihçesi.....	17
1.2. Sanat Terapi Türleri.....	20
1.2.1. Drama Terapisi.....	21
1.2.2. Müzik Terapi.....	21
1.2.3. Bibliyo Terapi.....	22
1.2.4. Resim Terapi.....	22
1.2.5. Dans Hareket Terapisi.....	29

1.2.6. İntermodel Dışavurumcu Terapi.....	31
1.2.7. Nefes Terapi.....	33
1.2.8. Fotoğraf Terapisi.....	33

2. BÖLÜM

SANAT TERAPİSİNİN GÖRSEL SANATLARDA YAPILANMASI

2.1. Sanat Terapisinin Görsel Sanatlarda Yapılanması.....	34
---	----

3. BÖLÜM

GÖRSEL SANATLARDA SANAT TERAPİSİNİN UYGULANMASI

3.1. Görsel Sanat Terapi.....	36
3.2. Sanat Terapi Uygulamaları.....	37
3.3. Klinik Uygulamada Kullanım Alanları.....	39
3.4. Sanat Psikoterapisinin Rehabilitasyon Amaçlı Uygulaması.....	41
3.4.1. Sanat Psikoterapisinin Katkıları.....	41
3.5. Kurumların Yapılanması.....	42
3.6. Sanat Terapisi Alanında Hizmet Veren Kuruluşlar.....	42
3.7. Görsel Sanatlar Terapisi Amaçları.....	44

4. BÖLÜM

GÖRSEL SANAT TERAPİSİ ALANINDA ÇALIŞAN UZMANLARIN VE ÇALIŞMAYAN BİREYLERİN SANAT TERAPİSİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

4.1. Görüş Analizleri.....	46
----------------------------	----

BULGULAR ve YORUMLAR.....	51
SONUÇ ve TARTIŞMA.....	52
KAYNAKÇA.....	54
ÖZGEÇMİŞ.....	60

GİRİŞ

Sanatla terapisi sanat disiplinlerinin bütünleştirici ve iyileştirici özelliğine sahip olduğu inancı üzerinden temellenmiştir. Bireylerin yaratıcılığını ve üretkenliğini ortaya çıkarırken, bireyin hem kendi potansiyelinin farkında olma hem de başka bireylerle bir arada olma kapasitesini geliştirerek, kişilerarası ilişkilerin gelişmesine katkı sağlamaktadır. Sanat terapisi, geçmiş yaşantılarımızın duygu ve düşüncelerimizin, sanat yoluyla ifade edilmesi iç görü kazandırma sürecidir. Bireyler sözlü olarak kendilerini ifade etmekte zorlandıklarında sanat disiplinlerini kullanarak kendilerini rahatlıkla ifade edebilirler. Sanat terapisinin gücü danışanın hastalığının üzerine doğrudan konuşmadan düşüncelerini ve duygularını metaforik bir şekilde ifade etmesini sağlar.

Sanat terapisi ve sanatı ayırıştırıcı özelliklerden en önemlisi, oluşum süreci fiilen bitmiş bir sanat eseri gibi değil, ardındaki hikâyesini daima anlatan ve süreç olarak kesintisiz olan bir olgudur.

Son dönemlerde sanat terapisi araştırmacılar tarafından merak konusu olmuş ve bu yoğunlaşmalar araştırmacıları güdüleyerek birçok çalışmanın ortaya çıkmasına neden olmuştur. Dilek Aydemir Sanatın Terapötik Süreçlerdeki Rolü ve Çocuk Resimlerini Çözümleme Yöntemlerine Katkısı adlı tezinde sanat terapi arasındaki bağdan şöyle yorumlamıştır;

.... terapi esnasında danışanlar sanat terapistinin eşliğinde yaratıcı güçlerini ortaya çıkaran özgün yapıtlar yaratabilirler. Bu esnada da asıl önemli olan, yaratılanın sanatsal değeri değil, hastanın bu süreçte zihnini, duygularını, bedenini ve ruhun bütünleştirerek, yaratmanın iyileştirici gücünden faydalanmasıdır. Sanatla ilgilenilirken tüm stres ve gerginlikler yerini rahatlamaya bırakır. Korkular ve endişeler yerini türlü sanatsal tekniklerle iyileşmeye bırakır. Sağ beynin işlevi etkinlik kazanırken, beyin dalgalarının düzenindeki değişikliğin yanı sıra, otonom sinir sistemi, vücuttaki hormonların düzeyi ve beyindeki nöroil etkenler de olumlu şekilde etkilenir. Özellikle resim, müzik ve heykelle uğraşmak bedeninin tüm hücrelerine olumlu mesajlar gönderir. Kişinin tavrı ve duygusal durumundaki olumlu değişiklikler sonucunda bağışıklık ve sinir sistemi de güçlenir. Kişi kendini açıp duygu ve düşüncelerinin özgürce dışarı akmasına izin verdiğinde, iç sesini daha da iyi duymaya başlar. (...) Böylece sanat ve terapi birleşimiyle iyileşme süreci ortaya çıkmış olur. Sanat ile terapinin

tedavi amaçlı bileşimi bu kapsamın derinliğini artırır ve disiplinler arası işbirliğine gidildiğinde tedavi ile danışanların ruhsal sağlığında rahatlatıcı bir devamlılık sağlanır. “Sanat çoğu kez bize yeni ve farklı yolları gösteren, yaradılış ve düşünme süreçlerini genişleten bir simge olarak düşünülür. Sanatta yaratıcı hareket, sakinleştirme, rahatlatma, cesaret vermede ya da sanat ürününün mesajıyla duygularla iletişim kurmada kullanılabilir” (AYDEMİR,2011 S,15).

Bu çalışma ve araştırma ile sanat terapisi yoluyla yaratıcı sürecin hem fiziksel hem de ruhsal sağlıkta iyileşmeye neden olduğu ileri sürülmektedir. Sanat terapisi ile her yaştan bireyle çalışılabilir. Küçük çocuklarla çalışırken sanat terapisi standart tedavilere yardımcı araç olarak faydalanılabilir. Birçok terapötik yaklaşıma göre sanat terapisi çocuklar tarafından daha az tehditkar olarak algılanabilir. Ayrıca, eğitim ortamında sosyal ve duygusal eksiklikleri olan çocuklar için avantaj sağlayabilir. Sanat terapisi sadece hastalar üzerinde değil sosyal yaşantımızda da normal bireyler için yaşam kalitesini yükseltmek için de kullanılmaktadır. Akademik zorluklar, arkadaş baskısı, öğretmenler ile yaşanan çatışmalar gibi okulda yaşanan sorunlar ile birlikte ebeveynin ölümü, ebeveyn bağımlılığı ve istismarı, boşanma ve ayrılma gibi sorunlarla da kullanılmaktadır. Demir ve Yıldırım (2017) üniversite sınavına hazırlanan lise son sınıf öğrencileri ile yürütmüş oldukları sanatla terapi programının sonucunda öğrencilerin depresyon ve anksiyete düzeylerinde belirgin bir azalma olduğu saptanmıştır. Yirmi Lise öğrencileri ile yürütülen diğer bir sanat terapisi programı sonrasında katılımcıların duygusal farkındalık puanlarında anlamlı düzeyde bir artış olduğu Somatizasyon (Somatizasyon bozukluğu, tıbbi olarak açıklanamayan fiziksel/bedensel semptomların bulunduğu psikiyatrik bir durumdur.) düzeylerinde ise belirgin bir azalma olduğu rapor edilmiştir (Aydın B. , 2012).

Birçok sanat terapisti yaratıcı sürecin kendisinin iyileştirici gücü olduğu görüşünde hemfikirdir. Sanat terapisi, sanat materyallerinin kullanıldığı dışavurumcu terapinin bir uygulamasıdır. Yaratıcı sürecin psikolojik yönünü özellikle farklı sanat disiplinlerinin duygusal özelliklerini anlama ile geleneksel psiko terapötik teori ve teknikleri birleştirir. Resim, müzik, tiyatro, sinema, hareket ve dans gibi sanat disiplinlerinin uygulamaları içerir. Danışan ve sanat terapisti arasındaki bağın oluşturulmasında yaratıcı imge ve nesnelere çok önemlidir. Sanat terapisiyle uğraşan terapistler geniş kapsamlı teorik ve uygulamalı bakış açısına sahip olabilirler. Örnek verecek olursak psikoanalitik, bilişsel

davranışçı ya da varoluşçu kuramın bakış açısıyla aynı anda çalışabilmektedirler. Psikoterapötik yönelim sanat terapi sürecinin sınırlılıklarını belirler ve dışavurulanın anlamlandırılmasına kılavuzluk eder. Gelgelelim birçok yönelimin temelindeki yaygın inanış bilinçdışının dışavurulmasıdır. Sanat terapisinin ilk gün yüzüne çıkması ve keşfedilmesi 1940'lara kadar uzanır ve profesyonelleşmesi 1960'larda başlamıştır. Sanat terapisi, fiziksel olarak hasta, bedensel travmaya uğramış, ameliyat, fizik tedaviyada kemoterapi gibi girişimsel ya da agresif tıbbi işlemlere maruz kalmış kişilerle çeşitli zihinsel tasvirlerin yeniden hatırlanması ve sanat dışavurumunun pratiğe dökülüp uygulanmasıdır. Tamamlayıcı birleştirici ve bütünlüyci bir biçimi olarak değerlendirilmektedir. Danışanların iyileştirilmesinde sanatın kullanımı her ne kadar sanatla tedavi adıyla bilinse de olmasa da çok eski zamanlara dayanmaktadır. Şamanizm veya ruh çağırma eski çağ dönemlerinden beri var olan geleneksel iyileştirme ayinleridir. Bu ayinlerde çoğunlukla tüm sanatlar hep birlikte kullanılırdı ya da sanat nadiren tek başına ve birbirinden soyutlanmış şekilde kullanılırdı. Ayrıca ölüm ve yeniden doğuşu içeren ayinler de yapılırdı. Bu ayinlerde sembolik olarak ölümün kenarına gelen kişinin yaşama yeniden, yeni takdirler ve içgörülerle döndüğü inancı vardı (Aydın, 2012, s.70). Sanat aynı zamanda hem sanatçının hem de eseri izleyenlerin doğuştan gelen bazı zaaflarını telafi eder. Bunlar daha çok bedensel değil zihinsel zayıflıklardır. Yani bunlara psikolojik zaaflar dememiz daha doğru olur. Sanat izleyicisini yönlendirerek, cesaretlendiren kendilerini çok daha iyi hissetmelerini sağlayacak bir araçtır. Araç bedenin bir uzantısıdır. Bıçak gücünün yetemeyeceği yerlerde kesme ihtiyacına yanıtır. Sanat terapisi, diğer tedavi türlerinden farklı olarak uygulamalarda hastaların yaratıcı faaliyetlerde bulunmaları nedeniyle, bireylerin tedavilerine etkin bir şekilde katılma olanağı sağlar (Akhan, 2012, s.70). Sanatın ve sanat terapisinin bir diğer yönü ise içsel deneyimleri dışarıya yöneltebilmek. Bu içsel hisleri dışarıdaki fiziksel formlara dönüştürmenin bir yolu. Sanat ve terapi birlikte büyük bir konu oluşturuyor. Öte yandan, bir kişi kendi sanatı ile işe başlayabilir. Sanat iyileştirici ve dönüştürücüdür. Sanat aracılığı ile bastırılmış duygular ortaya çıkarılır ve ruhsal sağaltım gerçekleştirilebilir. Bir kişinin hayat deneyimi onu sanata yönlendirdiğinde içsel hislerine bir şekil verebilir; çizgiler, şekiller, renkler aracılığıyla kendisini daha derin bir şekilde dinlemeye başlayabilir. İnsanın kendisine karşı sabırlı olması, kendisini duymasısadededüşüncelerideğiliçdiyaloglarıdaduymasıilemümkünolur, bunlarsanatçalışmasındadıışavurulabilir(<http://urlkisaltma.com/aOB1g>).

Amerikan Sanat Terapisi Topluluğu'na (1969) göre:

“Sanat terapi danışanın duygularını dışa vurmasını, duygusal çatışmaları çözümlemesini, farkındalığını güçlendirmesini, davranışlarını ve bağımlılıklarını yönetmesini ve sosyal becerilerini geliştirmesi için sanat terapistinin sanatı, yaratıcı süreçleri, ve ortaya çıkan sanat çalışmasını kullanarak düzenlenen ruh sağlığı uzmanlık alanıdır. Sanat terapisi, duygu ve düşüncelerin sözsüz iletişim kuran formu olan sanatı yaratma süreci içinde kullanarak, hayatı zenginleştirmeyi amaçlayan tedavi sürecidir.”

Uluslararası Sanat Terapisi Topluluğu'na (USTT) (2009) göre:

“Sanat terapi boyalar, kalemler gibi materyalleri kullanan bir tür dışavurum terapisi. Sanat terapisi klasik psikoterapi kuramlarını sanatın duygusal öğeleri ve yaratıcılık anlayışı ile birleştirir. Sanat terapi klinik çalışma grupları ile kullanılabilirdiği 3 gibi yaratıcılığı arttırmak amacıyla çeşitli atölye çalışmalarında, okullarda da kullanılabilir.”

Bu bilgi ışığında değerlendirildiğinde dışavurumcu sanat terapisi kendini sözlü olarak ifade etmede zorlanan kişiler için çıkış yolu olmuştur. Diğer terapi yöntemleri gibi sanat terapisi de kişisel gelişimi cesaretlendirmek, kişisel iç görüyü arttırmak ve duygusal onarıma yardımcı olmayı amaçlar. Sanat terapisi, çocuklar, yetişkinler aileler ve gruplar gibi geniş bir kitle üzerinde uygulanabilecek terapi biçimidir (GÖKTEPE, 2014 s.3)

"Psikiyatride benim temel düşüncem inanırım ki sanat vücudun ve aklın normal yaşam için yenilenmesinin bir parçasıdır" (GEÇEN, 2005 s.192). Buradan da sanatın psikolojide tedavi amaçlı kullanılabileceği çıkarımını yapabiliriz. “Yağlı boya, heykel, müzik, edebiyat, şiir, drama, deri, metal, ağaç gibi sanatlar ve materyaller psikoterapide faydalı olabilir. Bireyin fiziksel ve zihinsel olarak iyileşmesi için bireyin rehabilitasyonu için düzgün bir şekilde ve bilerek kullanılmasıyla hepsi yararlıdır” (). Sanat uğraşlarında gerek öğrenciler gerekse bireyler sanatın çeşitli ifade formlarından yararlanmaktadır. Sanatı uygulayanlar; ses, çeşitli maddeler ile fiziksel temas, duygu ve düşünceleri ifade etme yolu ile bedensel temasın ya da bedenin kullanımı ile rahatlama yaşamaktadır. Böylelikle öğrenciler duygu ve düşüncelerini aktararak psikolojik boşalma ve dinginlik hissettirmektedir.

Bilinçdışı ve bilinçaltı çatışma ve kargaşalarda sanatın grafik ve plastik ifadelerini kullandırılması hastaların gelişim ve iyileşmesinde imkân sağlar. Çevre ile bağlarını koparan kişiler, sanatın yöntemleri uygulandığı süreç içinde kendilerini buldukları ve seyrettikleri bir ayna olarak görürler.

" 1926 ile 1953 yılları arasındaki birinci aşama, geleneksel psikiyatri çalışmalarından başlayarak hem tam hem de tedavi için kliniğe yavaş yavaş psikanaliz kavramlarını soktuğu dönemdir." Lacan "Ayna Evresi" kuramını da bu dönemde ortaya atmıştır. "Ayna Evresi" bebeklerin genelde altı aylarını doldurduktan sonra aynada kendilerinin farkına varabildikleri dönemdir.

Bebek kendi görüntüsünü hem kendisi gibi hem de kendisi değil gibi görmelidir çünkü görüntü kendi yüzünün yansımasıdır ve aynı zamanda yansıtılmış bir görüntüden başka bir şey değildir. Bir özne ya da sosyal bir varlık olabilmek için bebeğin, yansımanın özne olan kendisiyle bire bir aynı olmadığını kabul etmesi gerekir. Bu da çocuğun dile giriş yapmasına ve ego oluşumuna işaret eder."

1953-63 yılları arasında Lacan yapısal dilbilime ve Freud'un çalışmalarında simgeselin oynadığı role ağırlık verdi." Lacan bu aşamada insan ruhunun dilbilimde temellenmesi ile ilgili çalışmalar yaptı. "*Les Psychoses: Seminar III* (Psikozlar: Seminer III) adlı eserinde Lacan, bilinçdışının 'dil gibi bir yapıya sahip' olduğunu ve gösterenin buyruğu altında olduğunu ileri sürer. Bu düşüncesi, bilinçdışı bastırılmış özerk ya da içgüdüsel arzuların yönettiği fikrine terstir." Lacan burada Freud'un yazılarından biraz sapar. Esasında Freud'un bilinçdışına gösterdiği ilgiyi almış ama bilinçdışı Saussure'un dilbilimde kaydettiği gelişmeler üzerinden tanımlamıştır.

1964-73 yılları arası Lacan'ın Freud'dan ve geleneksel psikanalizden daha da ayrıldığı dönemdir. Araştırmaları kendine özgülüğü ifade edecek şekilde "Lacanyen" olarak anılmaya başlamış, kendisi de yeni terimleri ve karmaşık şemaları ile üne kavuşmuştur. Egoyu ruhsal bütünlük tahtından alıp nevroz tahtına oturtması ve özne oluşumunun birincil yeri olarak Simgesel düzeni görmesi çalışmalarına çığır açıcı nitelik kazandırmıştır. Yine de hâlâ, kendisinden önce gelen Freud takipçilerinin ancak daha da anlaşılabilir hâle getirdiği Freud'un çalışmalarını devam ettirdiği iddia edilmiş ve bu suçlamalar SFP [Fransız Psikanaliz Topluluğu] içinde gerilime yol açmıştır." (Yeni başlayanlar için Lacan, 2017).

1940 ve 50'li yıllarda akıl hastanelerinde bu konuda gönüllü çalışan kişiler, hastaların resimle terapi (iyileştirme) konusunda psikiyatristleri ikna etmişlerdir. İki boyutlu yüzey üzerine yapılan resimler hastaların iyileşmesi sırasında ipuçları bulmamızı sağlar.

Sanat terapisi; semboller, metaforlar, görsel imgeler ve sanat oluşturma sürecini kullanarak danışanı iyileştirmeyi amaçlar. Dışavurumcu Terapistler çeşitli sanat

dallarını ve yaratıcı süreci; güçlenmesi gereken alanları geliştirmek ve sağlık ve iyilik duygusunu desteklemek amacı ile kullanır.

Görsel Sanat terapi Sigmund Freud ve Carl Jung'un teorilerinde geliştirerek hastaların kişilik kavramlarına başka bir pencereden bakmamızı sağlamıştır. Jung psikiyatri ve tıp kökenli bir ruh analizcisidir. Psikolojik tipler, kompleksler teorisi ve sözcük çağrışım testi gibi özgün bilimsel katkıları, günümüz psikolojisi ve psikiyatrisi içinde güncelliğini korumuştur. Fakat Jung'ı Jung yapan bütün insanbilimlerine yansıyan türevleriyle sembol bilim alanındaki çalışmaları ve kişisel/ortak bilinçdışının dinamiklerini ve görüngülerini irdeleyen eserleridir.

Freud'un sisteminde bireysel bilinçaltı tüm ruhsal olayları anlamlandırıp açıklamaya yetiyordu. Ancak Jung'a göre asıl olan bireysel bilinçaltı değil, ortak bilinçdışıdır. Bütün insanlıkta ortak bulunduğu inandığı bu bilinçdışı, soyaçekim ile atalardan gelen ve bütün geçmişi kapsayan izlenimleri içermektedir ve düşler, masallar açığa vurulur. İnsanlığın geçmiş bütün tarihini kapsayan mitoslar ve masalların ortak temeli ortak bilinçdışının içeriğini oluşturan arketipler(ilkörnekler)dir. Arketipler bilincin ortaya çıkmasından önce var olan kavrayış biçimleridir ve sezginin doğuştan gelme koşullarıdır. İçgüdülerin kendine özgü belirli bir hayat sürmeye zorlamaları gibi arketipler de sezgi ve kavrayışı insana özgü biçimlere zorlarlar.

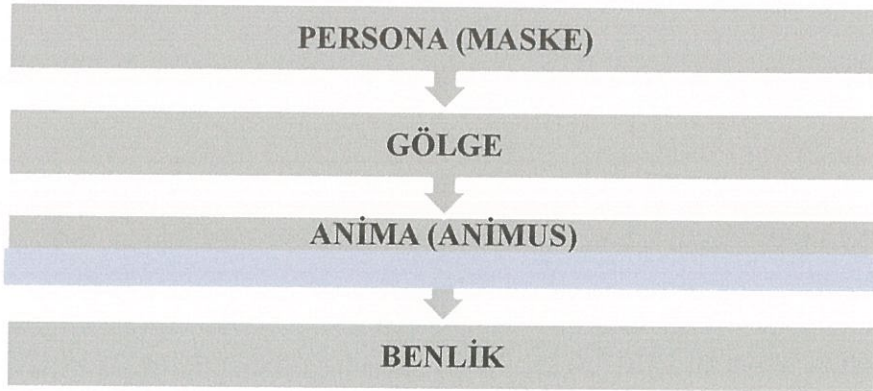
Jung; sanat eserlerini, edebiyat ürünlerini, masalları, mitosları ve rüyaları daha etkili bir biçimde yorumlamamıza fayda sağlayacak materyaller içermektedir.

Jung'un en önemli kavramlarından biri olan bireyleşme, genellikle psikolojik bir yolculuğa benzetilir. Bu yolculuk zahmetli ve yol ise tehlikelerle dolu olabilir. Tıpkı aşama arketipinde kahramanın tecrübe ettiği mitik ve mistik yolculuk gibi esrarengiz olabilir. Arketip İsviçreli psikiyatr Carl Gustav Jung tarafından, kişiliği açıklamak için ortaya konan kavramlardandır. Arketipler Carl Jung'a göre kişilikleri veya davranışları temsil eden model karakterlerdir. Bu karakterler kişiliği açıklamakla kalmaz aynı zamanda kişiliklere de yön verir şekillendirir. Jung, insan ruhunun üç bileşenden oluştuğunu söylüyordu:

1. Ego
2. Kişisel bilinçaltı
3. Kolektif bilinçaltı

Carl Jung'a göre, ego bilinçli zihni temsil ederken, kişisel bilinçaltı bastırılmış olan hatıraları içerir. Kolektif bilinçaltı insan türü olarak paylaştığımız tüm bilgi ve

deneyimleri barındırmaktadır ve psikolojik miras biçimi olarak hizmet ettiğine inandığı önemli bir bileşendir. Arketipler kolektif bilinçaltının bir parçası olan evrensel kalıpları ve görüntüleri temsil eder. Jung, bu arketipleri içgüdüsel davranış kalıplarını miras aldığımızı söylemektedir. Arketipler dört temel başlıkta gösterilmiştir:

a. Persona Maske Arketip

Bireyin kendini dünyaya nasıl gösterdiğidir. "Persona" kelimesi, "maske" anlamına gelen Latince bir kelimedir. Fakat bu gerçekçi bir maske değildir. Persona, çeşitli gruplar ve durumlar arasında takındığımız farklı sosyal maskeleri sembolize etmektedir. Persona arketip, insanların çevrelerindeki dünyaya uyum sağlamalarına yardımcı olur. Ancak, bu arketip ile fazla özdeşleşmek, insanların gerçek kişiliklerinden ayrılmalarına neden olabilir (<https://bit.ly/2KiILIS>).

b. Gölge Arketip

Yaşam iç güdüleri ve cinsiyetten oluşmaktadır. Yani gölge bilinçdışı zihnin bir parçasıdır ve bastırılmış fikirler, zayıflıklar, arzular, içgüdüler ve eksikliklerden oluşur. Kültürel normlara ve beklentilere uyum sağlama girişimlerimizden meydana gelmektedir. Yalnız topluma değil, bununla beraber kişinin kendi ahlakına ve değerlerine de ters düşen konuları içerir. Kıskançlık, ön yargı, nefret ve doyumсуzluk gibi durumlar örnek olarak gösterilebilir.

Bu arketip, çoğunlukla, ruhsallığın, kaosun ve bilinmeyenin temsil ettiği, ruhun karanlık yüzü olarak tanımlanır. Jung, bu gizli imkansızlıkların hepimizin içinde mevcut

olduğuna inanır. Fakat kişiler bazı durumlarda kendi ruhlarının bu durumunu inkar eder veya başkasına yansıtır(<https://bit.ly/2KiILIS>).

c. Anima Animus Arketip

Anima erkek ruhunda kadınsı bir taraf, animus ise kadın ruhunda erkek bir imgedir. Anima ve animus, dışarıdan görünenden çok “gerçek benliği” temsil eder ve kolektif bilinçaltı ile iletişimin temel kaynağıdır.

Jung, sosyal etkilerin yanı sıra fizyolojik değişimlerin cinsiyet rollerinin ve cinsiyet kimliğinin gelişimine katkıda bulunduğuna ifade etmektedir. Jung, animus ve anima arketiplerinin etkisinin de bu sürece dahil olduğunu öne sürer. Jung'a göre, animus kadınlarda erkeksi yönü temsil ederken, anima erkeklerde kadınsı yönü temsil etmektedir (<https://bit.ly/2KiILIS>).

d. Ben (Benlik) Arketipi

Benlik arketipine göre kişiliğin tüm parçalarını birleştirmek ve organize etmektir. Benliğin yaratılması, kişiliğe özgü yönlerin entegrasyonu yani bir araya gelmesiyle mümkündür.

Benlik arketipi bütünleşmiş bir ruhu temsil eder. Kişiliğimiz iki ana unsurdan oluşmaktadır. Ego, bilinçli kişiliğin ana hattını oluşturur. Kişilik sadece bilinçli değil, aynı zamanda ego ve bilinçaltı zihne de sahiptir.

Arketipler bilincin ortaya çıkmasından önce var olan kavrayış biçimleridir ve sezginin doğuştan gelme koşullarıdır. İçgüdülerin kendine özgü belirli bir hayat sürmeye zorlamaları gibi arketipler de sezgi ve kavrayışı insana özgü biçimlere zorlarlar (<https://bit.ly/2KiILIS>).

Sanat terapisi özellikle serbestçe konuşmakta güçlük çeken hastalar için çok önemlidir. Birey, çocukluk çağından bu yana çevresinin ve o çevredeki yasa ve töresel geleneklerin etkisi altındadır. Kişideki çevre düzenine ve töresel geleneklere karşıt olan istek ve dilekler, bilinçaltına ve bilinçdışına itilir. Sanatın dili ve materyalleriyle, bilinçdışındaki temel düşünce ve duygular toplanarak, kelimeler yerini görüntülere bırakır. Bastırılmış duygu ve düşünceler görsel imajlarla şekillenip sembolleşerek kendine ifade imkânı bulur. Sanat yönünden eğitilmiş olsun olmasın, her kişinin kendi içsel çatışmaları,

bastırılmış duygularını görsel biçimlerle ortaya koyabileceği kabul edilir bir tutumdur. Carl Jung yaratıcılığı “bilinçdışı süreçlere bağlı olarak” ele almakta ve imajinasyonu terapötik diyalogta bir köşe taşı olarak görmektedir. Bu süreçlerin belirtilerini Jung, resimlerdeki kaotik çok yönlülükte, resimlerdeki düzende, açık ve koyunun kontrastında, sağ ve solun zıtlığında izlemektedir (Babaoğlu, 1988; Roditi, 1988). Psikopatolojik sanat, yaratıcılık kavramının psikiyatri hastalarının tedavi, teşhis ve hastalığın gidişatı süreçlerinde kullanılmasıdır. Başka bir deyişle “ham sanat”tır. Yani, sanat konusunda hiçbir eğitim almamış olan psikiyatri hastalarının yaratıcılıklarını tedavi, teşhis süreci içinde ifade imkânı bulmalarıdır. Sanat, hastaya, dikkatini daha tehlikeli ve yıkıcı çabalardan başka yöne çeviren bir uğraşma imkânı verir. Sanat çabaları, sadece teşhiste yardımcı olabilecek bilgiler getirmekle kalmaz; bunun yanı sıra uğraştırma yoluyla tedavi olarak iki farklı yönden fayda sağlayabilir.

Resim, desen ve heykel gibi görsel sanatların iletişim formları insanlığın ortak tarih, fikirler, duygular, hayaller, rüyalar ve ilhamlarını dönüştürmede kullandığı etki ve güce sahiptir. Sanat daima geniş ölçüde zaferlerden yıkımlara dek duygu ve deneyimlerin tanımlanması ve kaynaklandırılmasında kullanılmıştır. En erken kayıtlı tarihten beri sanat, ayrıca sanat bir onarım, iyileşme ve dönüşüm aracı olarak hizmet vermiş ve fiziksel, psikolojik ve ruhsal sağlığı tamamlamada kullanılmıştır. Sanatın gücünü keşfetmek için ruhumuzun neye ihtiyacı olduğunu sormamız gerekir. Sanat hangi psikolojik ve zihinsel yaralara medar olur? Bir sanat eseri izleyiciyi daima belleğimizdeki zayıflığı ve farkına varamadığımız küçük detayları görmemize farkına varamamıza yardımcı olur.

Son yıllarda sanat yapmanın kişisel gelişim, kendini ifade, dönüşüm ve sağlıklı yaşam için faydaları yeniden keşfedilmiştir. Pek çok insan çetrefilli işler ya da yaşamlarındaki problemleri aşmak için sanat yapmanın sakinleştirici etkisini, gerilimlerini azalttığını keşfetti. Diğerleri ise hayal etmenin nasıl sorunları çözme ve gücünü serbest bırakma ya da duygularını boşaltmaya yardımcı olabildiğini deneyimlediler. Hatta kayıpların yarattığı sarsıntıları ya da yıkıcı deneyimlerden tutunda ağrıları azaltma ve diğer fiziksel belirtileri sağaltmada onu kullandılar (Aykut, 2015). Sanat terapisinin hastaların hayat kalitesini yükselttiğine, hastalıkla mücadele ve tedavi sürecini daha kolay atlarmaya yardımcı olduğuna şüphe yok (<http://urlkisaltma.com/37quK>).

2.Problem Cümlesi

Görsel Sanatların dışavurumcu ya da yaratıcı sanat terapileri bağlamında kullanılma yolları,tarihçesi ve gelişimi nasıldır? Türkiye’de görsel sanatlar alanında yaratıcı terapiler nasıl ve hangi yolla kurumsallaşmaktadır, bu konuda yapılan çalışmalar nelerdir? Bir sanat eseri izleyici ve sanatçı üzerinde nasıl bir psikolojik etki bırakmaktadır? Sanat hangi psikolojik zaafllara medar olur?

Alt Problemler

1. Sanat, Psikoloji Ve Tıp İlişkisi Tarihçesi ve Gelişimi nasıldır?
2. Sanat Terapisinin Görsel Sanatlarda Yapılanması nasıldır?
3. Görsel Sanatlarda Sanat Terapisinin Uygulanması nasıldır?
4. Görsel Sanat Terapisi Alanında Çalışan Uzmanların ve Çalışmayan Bireylerin Sanat Terapisi Hakkındaki Görüşleri nelerdir?

Araştırmanın Önemi

Bu araştırmanın amacı; görsel sanatların dışavurumcu ya da yaratıcı sanat terapileri bağlamında kullanılma yolları, sanatın bu alandaki iyileştirici etkileri ve yaklaşımlarını saptayarak, Türkiye’de görsel sanatlar alanında yaratıcı terapiler nasıl ve hangi yolla kurumsallaşmakta olduğunu ve bu konuda yapılan çalışmaların incelenmesidir.

Tezlerinde sanat terapi konusuna yer veren araştırmacılar değerlendirildiğinde; AYGÜN CENGİZ Serpil’in 2008 yılında, Ankara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Disiplinlerarası Sosyal Psikiyatri Anabilim Dalı’nda hazırlamış olduğu “Sanal Terapi:

İnternet’te Terapi Hizmetlerinin Betimleyici Bir Çözümlemesi” adlı Yüksek Lisans Tezinde ruh sağlığı profesyonellerinin ruh sağlığı hizmetine gereksinimi olan geniş kitlelere sanal ortamda ulaşabilme şansını kaçırma olasılığına karşı bir hatırlatmada bulunmakta ve “terapötik iletişim gereksinimi” nin bulunduğu sanal ortamın ehil olmayan kişilerin eline terk edilmesi olasılığına karşı hem etik açıdan hem de hukuk açısından önlem alınması zorunluluğunun altı çizilerek vurgulanmıştır. Ayrıca e-terapinin neliğini sorgulamak ve Türkiye’deki ilgili bilimsel topluluğa bu yeni uygulama-araştırma alanını tanıtmıştır. AYDEMİR Dilek, 2011 yılında Ondokuzmayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dal’ında hazırlamış olduğu “Sanatın Terapötik (Tedavi Edici) Süreçlerdeki Rolü Ve Çocuk Resimlerini Çözümleme Yöntemlerine Katkısı” adlı Yüksek Lisans Tezinde sanat ile psikoloji gibi iki farklı disiplin alanının araştırma konusu kapsamında bir araya getirilerek daha önce değinilen travmatik durumlarda Türkiye’deki kullanımının hem eğitim hem de klinik ortamlarda yaygınlaştırılması, kamuoyu bilinci oluşturulması ve tedavi süreçlerinde böyle bir seçeneğin var olabileceğinin kitlelerce hatırlanmasını amaçlamıştır. GEÇEN Fahrettin 2015 yılında Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Güzel Sanatlar Eğitimi Anabilim Dalı Resim – İş Eğitimi Bilim Dalı’nda hazırlamış olduğu “Görsel Sanatlar Uygulamaları İle Özel Eğitim Kapsamında Yer Alan Bireylerin Eğitsel Gelişimleri” adlı Doktora Tezinde Özel gereksinimli çocukların sosyal gereksinimlerini sağlamakta görsel sanatlar uygulamalarındaki grup çalışmaları faydalı olmaktadır. Öğrenme gereksinmesinde duygusal ve düşünsel öğrenmede görsel sanatlar yarar sağlamaktadır. Yapılan etkinliklerle öğrencilere özgüven kazandırıp ben yaptım duygusu aşılıp onları belirli uğraşlarla zamanlarını geçirtip suç işlemekten uzaklaştırmaktadır. Özel eğitim öğrencilerine fayda sağlamayı amaçlamıştır. BOSTANCIOĞLU Burcu 2018 yılında Yıldız Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sanat Ve Tasarım Ana Sanat Dalı Sanat Ve Tasarım Program’ında “Resim Sanatı Terapisinin Madde Bağımlısı Gençlerin Sosyal Uyumlarına Etkisi” adlı hazırlamış olduğu Doktora Tezinde madde bağımlılığı tedavisinde çalışan kurum ve kuruluşlar için rehabilitasyon programlarında başlı başına bir başlık olarak tanımlanabilir ve tedavi programın geliştirilmesine katkı sağlamıştır. KAR Özge 2011 yılında Mersin Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Heykel Ana Sanat Dal’ında “Heykel ve Sanat Terapisi” adlı hazırlamış olduğu Yüksek Lisans Tezinde Sanat terapisi uygulamalarında, heykel sanatının hastanede tedavi gören çocuk bireyler

üzerindeki etkilerinin araştırma yapmıştır. KAYA GÖKTEPE Ayşe 2014 yılında Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Klinik Psikoloji Anabilim Dal'ında "Dışavurumcu Sanat Terapinin Üniversite Öğrencilerinde Akış Durumu Ve Psikolojik İyi Oluş Üzerindeki Etkisi" adlı hazırlamış olduğu Yüksek Lisans Tezinde sanat terapisinin pozitif psikoloji ekolünden gelen "akış teorisi" ve psikolojik iyilik kavramları ile birlikte işlenmesi de bu alanda Türkiye'de yapılan ilk çalışmalardan birisi olma niteliğini taşımıştır. IŞIK Sevda 2013 yılında Akdeniz Üniversitesi Güzel Sanatlar Enstitüsü Resim Ana Sanat Dalı'nda "Art-Terapi Yönteminde Resimsel Dilin Kullanımı Ve Anlatım Biçimlerinin Yorumlanması" adlı hazırlamış olduğu Yüksek Lisans Tezinde sanat terapisinin resimsel dili kullanılarak kapsamlı bir şekilde ele alınmıştır. bu araştırmada ise sanatın iyileştirici özelliği Türkiye'de nasıl bir yol izlemiştir ve kurum ve kuruluşlarla nasıl desteklendiğinin irdelenmesi açısından yukarıdaki bahsedilmiş olan tezlerden farklıdır.

Yöntem ve Sınırlılıklar

Bu araştırma, Görsel Sanatların dışavurumcu ya da yaratıcı sanat terapileri bağlamında Dünya'da ve Türkiye'deki kuramsal yapılanmasını incelenmesi ve günümüzde (2000 sonrası) görsel sanatlar alanında yaratıcı sanat terapilerinin nasıl ve hangi yolla kurumsallaşmakta olduğunu ve bu konuda yapılan çalışmalar ile sınırlıdır.

Araştırmada bir durum çalışmasıdır. Araştırmada betimsel ve nitel araştırma yöntemlerinden yararlanılacaktır. Çalışmanın nitel verileri dokümanlar, gözlem ve görüşmelerdir.

Araştırma verileri Betimsel (Tarama), Nitel ve Eylem içinde araştırma yöntemlerinden elde edilecektir. Tarama modelinin bir diğer adı Survey'dir. "Survey araştırmalarıyla objelerin, olay ve olguların, kavramların ne oldukları açıklanmaya çalışılır. Bu tür incelemeler, mevcut durumları, şartları ve özellikleri olduğu gibi ortaya koymaya çalışır" (Arslantürk, 2004: 101). "Genel tarama, hemen her araştırmada izlenen 'alanyazın' ya da 'literatür' taraması olarak bilinen bir taramadır" (Karasar, 2005:184). Betimlemenin tanımı da şu şekilde yapılmıştır. "Olayın nasıl olduğunu, ne olduğunu ayrıntılı bir şekilde ortaya koymak, "nedir" sorusunu yanıtlamak, betimlemedir. Olay ortamda ve doğada vardır; araştırmacı, yaptığı araştırmayla da onun ne olduğunu ortaya

çıkartır, tanımlar.” (Erkuş, 2005: 29). Erkuş’a göre (2005) Belli bir durumu tanımaya, betimlemeye (tarif etmeye) yönelik araştırmalar betimsel araştırmalar olarak adlandırılır.

Ayrıca araştırmada eylem içerisinde öğrenme ve araştırma yöntemleri içerisinde bir ilerleme ön görülmektedir. Araştırma iç içe geçmiş bir durum olma niteliği ile (özellikle görüşmelerden elde edilecek veriler için) süreçteki bir ilerlemeyi kapsamaktadır. Şöyle ki, Eylemle öğrenme “sahip olduğumuz gücü ve cevabı serbest bırakıp bulmakla ve kendi kapasitemize inanmakla ilgilidir. Bunun için, başka perspektif, destek ve teşvikler gerekmektedir. Bunların tümü, Eylemle (aksiyonla) öğrenme grubunda başkalarıyla birlikte edinilir.

Aksiyonla Öğrenme, bilimsel bir temelle oluşturulmuş ama herkes tarafından kullanılabilceği düşünülmüştür. Burada, sıradan insanların bakış açısı, bağımsız ve kendi kontrolünde öğrenme hâkimdir” . Bunun için hem nitel hem de eylem içinde öğrenme yöntem ve modellerinden elde edilen verilerden yararlanılacaktır.

Ölçme araçlarının içeriği

1- Tarama/Betimsel Yöntemler: Doküman incelemesi. Yazılı kaynaklarına ulaşılmasını içerir. Sanatın İyileştirici ve Sağaltıcı Etkisi Üzerine bir inceleme adlı araştırma ile ilgili yararlanılabilecek görsel ve yazılı kaynak taramasının yapılması.

2- Nitel araştırma: Alan araştırması adı ile de bilinir, belirli bir ana kütlelin yüzeysel taraması yerine, bir olayın ya da organizasyonun derinliğine kavranmasını hedefler. İlgilenilen konunun yapısı, düzeni ve belirli örüntüleri nitel araştırma ile ortaya konabilir. Nitel araştırmanın esnek oluşu seçiminde etkili olmuştur.

- Görüşmeler ve Dokümanların incelenmesi ile verilerin sınıflandırılması ve değerlendirilmesi
- Yarı yapılandırılmış Görüşme sorularının hazırlanması.
- Görüşme yapılacak alan uzmanları ve bireylerin belirlenmesi.
- Görüşmelerin analizi.

3- Eylem içerisinde öğrenme ve araştırması: Geçici plan oluşturulmasında ve iç içe geçmiş durum deseninin ilerlemesine katkıda bulunacaktır.

1-İkon: Temsil eden şey ile temsil edilen şey arasında benzerlik ilişkisi bulunduğu İşaret ikon adını alır. Bir evin planı, bir fotoğraf, yine resmi çizilen coğrafi bir alanın haritası birer ikondur.

2-Index (belirti): işaretin işaretlenen ile tabii sebep ya da sonuç ilişkisini taşıyan işarete denir. Duman yanan bir ateşin işaretidir. Bir fırlıdak ya da rüzgar gülü fırtınanın ne yönde estiğine işaret eder. Yine beniz sarılığının hastalığa işaret etmesi, divan şiirinde sarı yüz, dağınık saçlar ve solgun yüzün aşıklığın belirtisi olması da birer indextir.

3-Sembol: Peirce burada biraz daha müphem bir ibareyi, yani işaret uygunluğu (signproper) terimini kullanmıştır. Bu terimi Rıza Filizok “anlamı anlaşılmaya veya niyete bağlı olarak belirlenmiş bir işaret türü” olarak tanımlar. Sembolde işaret eden parçalarla işaret edilen şey arasında doğal bir ilişki yoktur. Örneğin el sallama bazı kültürlerde selamlaşma ya da vedalaşmanın geleneksel işaretidir ve ille de bu şekilde olma zorunluluğu yoktur. Trafikteki yeşil ışık geleneksel olarak “geç” anlamına gelir. Bir dile ait kelimeler, aynı şekilde birer semboldür.

Türkiye’de gösterge bilim tekniği kullanılarak yapılan çalışmalar incelendiğinde, çalışmaların genellikle pazarlama alanında yapıldığı görülmektedir. Yapılan bu çalışmaların birisinde, reklamlarda kullanılan dil öğeleri ve imgelerin ideolojik olarak nasıl yapılandırıldığı, işaret ve anlamların anlam yaratma fonksiyonunu nasıl gerçekleştirdiği, üç örnek reklam metni Barthes’in gösteren ve gösterilen ilişkisine dayandırılarak açıklanmaya çalışılmıştır (Batu, 2005). Reklamlar kullanılarak yapılan benzer bir çalışmada ise, kurumsal kimliğini yenileme kararı alan Akbank’ın, yeni kimliğinin tanıtımına yönelik yayınlanan iki televizyon reklam filmi Ferdinand de Saussure’ün gösterge, gösteren-gösterilen ayrımıyla analiz edilerek reklam filmlerinde kurumsal kimliğin sunumu ve hedef kitle zihninde yaratılmak istenen algı araştırılmıştır (Yeygel ve Yakın, 2007).

Araştırmanın Kavramsal Çerçevesi ile İlgili Terimler

Sanat: Bir duygunun, güzelliğin ve estetiğin dışavurumunda, anlatımında kullanılan yöntemlerin tümü.

Sanat Terapisi:

Danışanın duygularını dışa vurması, duygusal çatışmalarını çözümlemesi, farkındalığını güçlendirmesi, davranışlarını ve bağlılıklarını yönetmesi ve sosyal becerilerini geliştirmesi için sanat terapistinin sanatı, yaratıcı süreçleri ve ortaya çıkan sanat çalışmalarını kullanarak düzenleyen ruh sağlığı uzmanlık alanıdır. Duygu ve düşüncelerin sözsüz iletişim kurma formu olan sanatı, yaratma süreci içinde kullanarak hayatı zenginleştirmeyi amaçlayan tedavi sürecidir.

Görsel Sanatlar:

Estetik, güzellik ve zevkle ilgilenen sanatları açıklamak için kullanılan bir terimdir. Resim, heykel, baskı, seramik, gibi görsel sanatları tanımlamak için kullanılmaktadır.

Somatizasyon:

Tıbbi olarak hiçbir şekilde açıklanamayan fiziksel ve bedensel belirtilerin bulunduğu psikiyatrik bir durumdur.

Terapötik:

Tedaviye ait, tedavi edici.

Psikoterarötik:

Hastanın davranışlarını belirleyen psiko-dinamik süreçleri anlayarak, tetkikler hastaya pozitif olarak empoze edilir. ikili ilişkiyi kapsayan bu tedavi sürecinin özüdür.

Psikoanalitik:

Ruh çözümümüyle ilgili olan.

Antipsikiyatri:

Geleneksel psikiyatrinin savlarını ve uygulamalarını eleştiren,1960'larda İngiltere'de doğan akım.

Rehabilitasyon:

Bireyin iş yapmaya engel olan sakatlığını ya da hastalığını gidermek, onu iş yapabilecek, çalışabilecek duruma getirmek için uygulanan sağaltım, bakım ve eğitim işi.

Psikiyatrik Tedavi:

Akıl hastalığı ya da ruh hastalığı olarak tanımlanan hastalıkların tedavisinde beyindeki kimyasal düzensizliği dengelemek, duygusal sorunları azaltma için ilaç tedavisi uygulanır. Psikiyatrisiler, davranış bozukluklarını inceleyerek kişiye özel tedavi süreci planlarlar.

Tübeküloz:

Herhangi bir organa, daha çok da akciğerlere yerleşen Koch basilinin yol açtığı ateşli ve bulaşıcı bir hastalık.

1.BÖLÜM

SANAT TERAPİ TARİHÇESİ VE TÜRLERİ

1.1.Sanat ve Tıp Tarihçesi

Türklerde ilk önemli sanat tedavisi Osmanlı devleti döneminde müzikle tedavi olarak görülmekle beraber, Orta Asya'da Anadolu öncesinde Baksı adıyla adlandırılan şamanlar tarafından, çeşitli hastalıklar için tedavi çalışmaları yapılmıştır.Orta Asya Türkleri içinde yaşayan Baksılar müzikle tedavi faaliyetlerini. Osmanlı saray hekimlerinden olan Musa Bin Hamun yine sanatla tedavi yöntemlerinden müzik tedavisi ile çocuk psikolojisi ve diş hastalıklarını iyileştirmede kullanmış ve uygulamıştır.

Resim 1: "Osmanlıda Müzikle Tedavi"

12. yy hükümdarı Nurettin bin Zengi 'nin yaptırdığı Şam'daki Nurettin Hastanesi'nde Sanat terapi eğitim konusu incelendiğinde M.Ö. 585-500 yılları arasında yaşayan filozof ve matematikçi Pythagoras, psikolojik çöküntü yaşayan ve bunalıma giren hasta kişileri

belirli melodilerle tedavi etmiştir (Ak, 1997). Aynı zamanda sanatın terapötik gücünün keşfedilmesi 1940'lı yıllara kadar dayanmaktadır. Profesyonel olarak kullanılması ise 1960'lı yıllarda başlamıştır. Sanat terapisi terimini sanatçı Adrian Hill, tüberküloz hastalarıyla birlikte yaptığı resim faaliyetlerinin yalnızca zamanı değerlendirmeye değil, kişilerin duygularını ve travmatik deneyimlerini ifade etmelerine imkan sağladığını ileri sürmüştür. Bununla beraber, aynı dönemlerde ABD'li ruh sağlığı uzmanları, ilk çağ insanların, mevsim değişiklikleri, savaş ve göç gibi yaşam olaylarını mağara duvarlarına semboller ile çizerek kendilerini ifade etme biçimlerini kolaylaştırmasının önemine atıfta bulunmuş ve sanatın terapi sürecinde de fayda sağlayacağını düşünmüşlerdir.

Amerikan Sanatla terapi Birliğinin (1985) de belirttiği gibi, sanatla terapi öğrencilerin kişisel problemlerini sözlü ya da imgesel ifadelerle ortaya koymalarını müsaade etmektedir. Bu terapiyle öğrencilerin fiziksel, duygusal ve öğrenme yetileri birlikte ilerlemektedir. Bu uygulama öğrencilerin yaşadıkları sosyal çevreye daha kolay uyum sağlamaya ve kendilerini daha iyi tanımalarına yardımcı olmaktadır. Bu uygulamaya benzer bir başka uygulama ise Hurwitz ve Day (2001) sanat eğitiminin terapötik yönünün sınıf ortamında uyum sağlamakta zorluk çeken öğrenciler üzerinde uygulamaya başlayacağını yazmıştır. Özellikle aşırı hassas olan ve bu durumunu paylaşmakta zorluk çeken bireyler için sanat her zaman bir çıkış yolu olmuştur ve olmaktadır. Duygularını az da olsa ifade edebilen bireylerin nasıl bir rahatlama hissettiklerini düşünüldüğünde bunun azımsanmaması gereken bir durum olduğu göz ardı edilmemelidir..

Latife Utaş Akhan Psikopatolojik Sanat ve Psikiyatrik Tedavide Sanatın Kullanılışı adlı tezinde sanat terapisi tarihçesini üç ana bölüme ayırarak incelemiştir.

bu dönemlerin birincisi hastane ortamında sanatı bir terapi olarak kullanma fikrinin ilk olarak gelişmeye başladığı; dışavurumculuğun öne çıktığı 1930'ların sonlarıyla 1950'lerin başları arasındaki zaman dilimidir. Avrupa'da sanat terapisi olarak bilinen yaklaşım ikinci dünya savaşı sonrası ortaya çıkan gereksinimlerden doğmuştur. Hem psikoterapi hem sanat terapisi savaşta travmatize olmuş kişilerin (esas olarak silahlı kuvvetler personeli) rehabilitasyonuna yönelik girişimlerde kullanılmıştır. İkinci Dünya Savaşı psikiyatrik uygulamada birçok yeni ve etkili görüşün ortaya çıktığı bir dönemdir. Savaş deneyimleri sonucunda, geleceğe yönelik bir dizi rehabilitasyon girişimi başlatıldı. Bunlar arasında psikiyatrik bakımı topluma, en azından ayaktan tedavi

hizmeti veren genel hastanelere kaydırmak da vardı. Akıl hastanelerinde sanatla tedavi de bunun bir uzantısı olarak başlatıldı. Bu sıralarda, savaş sonrası toplumun acıya artmış duyarlılığı ve eskiye ait her şeyi değiştirme eğilimi, iç dünyasındaki acıyı çarpıcı bir aldırmaçlıkla dışa savuran psikotik sanata karşı, ilgi ve hayranlığı desteklemiş olabilir. Bu dönemde, sanat tedavisinin amacı, hastanın kendini dışa vurarak rahatlamasıydı. Hastaların, dikkati üzerinde hissetmeden çalışabilecekleri kadar geniş bir mekân ve her hasta için yeterli bir alan ayrılmış, resim malzemeleri ve masası konmuş, terapistlerin sessiz gözlemciliğinde, hastaya hiç müdahale etmeden resim yapmaya yönlendirme seçilmişti (Killick, 1993; Yazıcı, 2006). İkincisi, 1960 başlarından 1970 sonlarına kadar olan dönemdir. Bu, İngiliz sanat terapistleri derneğinin kurulmasıyla birçok sanat terapistinin antipsikiyatri hareketini ve hümanistikterapötik düşünce okullarını desteklediği dönemdir. Bu dönemde deliliği neyin oluşturduğuna dair kabul görmüş fikirlere meydan okunmaya başlandı. Bu evrede sanat terapisi ise, psikanaliz özellikle Jungien yaklaşımların etkisine girdi. Jung'un kendisi de bir heykeltıraş ve sanatçıydı. Dili önemseyen Freudyen ekollerden farklı olarak, psişenin kendini ortaya koyduğu bir ilkel form gibi gördüğü imgeyi önemsiyordu. Bu anlamda da deliliği, yalnızca psikolojik bir yıkım olarak değil, aynı zamanda zihnin katmanları üzerindeki örtüyü kaldırarak içsel doğayı ortaya çıkaran bir süreç olarak görüyordu (Gilliam, 1990; Killick, 1993; Yazıcı, 2006). Son olarak 1980 sonrası üçüncü dönemde yani günümüzde ise, sanat terapistlerinin kamu kesiminde birçok yasal değişiklik yaşadığı, çalışmalarının giderek profesyonelleştiği dönemdir. İlk iki dönem, sanat terapistlerine her terapötik çalışmada aynı özenli yaklaşımda bulunma mirasını bıraktı. Sanat terapistleri, yaptıklarının bir oyalanma ya da uğraşı terapisi olmadığını, serbest çağrışımla işleyen bir boşalım, iletişim kurma, yorumlama yöntemi olduğunun söyleyerek, çeşitli psikoterapi yaklaşımları içinde yer almaya çalıştılar. Bu dönemde teknik sorunlar öne çıktı. 1980'lerin ikinci yarısı ve 1990'ların başlarında ağır ekonomik koşullar da psikiyatrik uygulamada tepkisel bir geri adımla çaktı. Terapötik bir yaklaşımla genel tedavi felsefesinin nasıl bütünleştirileceği sorunu sanat terapistlerini meşgul etmeye başladı. 1991 ile 1995 arasındaki dönemde kamu kesiminde çalışan diğer profesyoneller gibi sanat terapistleri de kendilerini kamu hizmetlerinde çok uzun süren bir yeniden örgütlenme olgusuyla karşı karşıya buldular. Artık, kamu hizmeti birimlerinde tedavi alanında çalışan kişilerin dikkatlerini terapötik ilişkilerin yanı sıra çalışmalarının politik

ve ekonomik koşullarını anlamaya da yöneltmeleri gerekmektedir (Killick, 1993; Killick&Schaveiren, 2003; Yazıcı, 2006).

1.2.Sanat Terapi Türleri

Birçok sanatçı varlıklarını ve ruh sağlıklarını oluşturdukları esere borçlu olduklarını düşünürler ya da yarattıkları eserler psikolojileriyle alakalı bize bilgiler sunar. Psikoloji ekollerinden biri olan Gestalt terapi yaklaşımı; yaşamı tek bir alana yoğunlaşarak sürdürmenin, kişilikte gruplaşmaya neden olabileceğini ve bu durumun ruhsal bozukluk oluşturabileceğini savunur. Gestalt terapi yaklaşımına göre; kişinin özelliklerinin farkına varıp, psikolojisini dengede tutabilmesinin bir gereğidir. Bireyin tüm özelliklerinin farkına varmadan tek bir yönde kendini yaşaması, kişinin iç çatışmalarla boğuşmasına ve ruh sağlığının bozulmasına sebep olmaktadır. Bu bağlamda sanat yaratma sürecinin, yaşam mücadelesi içerisinde çalışmaya yönlendirip, başarılı olmak için çalışan bireylerin ruhsal dengelerini sağlamadaki pozitif etkisi tartışmasız bir gerçeklik olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanın ruhsal yaşantısı ile derinden ilgili olan sanat ve yaratıcılığı psikolojik açıdan ele almak çok eski zamanlardan bu yana gelen bir eğilimdir. Lakin bu eğilimi psikoanalitik ve deneysel metodlar oturtan görüşler ve sanatın disiplinlerini bir arada kullanarak iyileştirici etkilerinin farkına varmak yenidir. Etkileşim olmadığında ne sanat söz konusudur, ne de sanat psikolojisi. Sanat psikolojisi, önce sanattaki temel psikolojik sorunları ele alır ve sonrada bu sorunların çözümlenebilmesi için gerekli yansız yöntemleri bulmak ister. Psikolojik açıdan sanat yaratıcılığı kişinin çatışmalarından, mutluluk, tutku ve coşkularından kaynaklanan kaygılara sanatla beraber çözüm aramadır ya da yanıt olmalıdır. Bu açıdan bakıldığında; kişi olarak sanatçı endişelerini yaratarak ortaya bir şeyler sunarak çözümler.

Kelimelerle ile anlatılarak ifade edilemeyen duygu ve düşünceler, resim, müzik, dans gibi sanatsal faaliyetlerle rahatlıkla ifade edilebilir. Sanat psikolojisi, önce seyretme, yaratıcılık ve sonra yapıt olayının temel görünümünü yorumlamaya ve betimlemeye çalışır (Weber,1995:125).

Sanat terapisinin birçok alt grubu vardır. Bunlardan bazıları ele alınıp incelenmiştir. Amacı; ilk olarak sorunu bularak farkına varmak ve sorunun dışı vurulmasıdır. Hayal gücünden de faydalanan danışanlar sorunlarını dışı vurdukları için rahatlar ve terapi esnasında özgürce, kendilerini kısıtlamadan ve herhangi bir baskı altında kalmadan duygularını ifade edebilirler.

Böylelikle sanatın iyileştirme ve sağaltıcı etkisi ortaya çıkmaktadır.

1.2.1.Drama Terapisi

Bireyin kendi kişisel özelliklerini tanımaları, sorunlarının farkına varmalarını ve sorunlarını değiştirmelerini sağlar. Bu değişim sayesinde bireyin gelişimi ve öğrenimi kolaylaştıran bir ortam oluşur. Drama terapisi; grupla birlikte yapılıyor ise, bireylerin sorunlarını ele alıp sahneler ve sorunlara yönelik alternatif çözümler üreterek kişide farkındalık oluşturur.

1.2.2.Müzik Terapi

Rehabilitasyon, özel eğitim ve toplum için müziğin etkisini kullanan, kanıta dayalı tedavi edici bir yöntemdir. Müziğin zihinsel sorunları çözümede etkin bir tedavi yöntemi olduğu ve zekanın kalitesini arttırdığı da tespit edilmiştir. Uçaner'in 2009 Türkiye'de ve Dünyada Müzikle Tedavi Uygulamaları adlı yazısında

...2005-2006 yılları arasında induksiyon uygulanan primipar gebelere travayda verilen eğitim ile dinletilen müziğin doğum sürecine etkisi adlı çalışmanın sonuçları şöyledir: Araştırmaya 40 deney, 40 kontrol grubu toplam 80 gebe katılmıştır. Deney grubundaki gebelere eğitim verilmiş, doğum ağrılarında iyi geldiği bilinen Rehavi makamındaki müzik birer saat arayla, her saatte 20 dakika olmak koşulu ile en az 6 kez dinletilmiştir. Kontrol grubundaki gebelere eğitim verilmemiş, müzik dinletilmemiştir. Müziğin gebelerin doğum ağrılarının endişe ve duyarlılığını azaltarak ağrının yarattığı sıkıntılarının artmasında

gecikmelere neden olmuştur. Araştırma sonucunda indüksiyon uygulanan primipar gebelere travayda verilen eğitim ile dinletilen müziğin doğum sürecine olumlu etkileri olduğu saptanmıştır. Ağlama, çığlık atma, yakınma deney grubunda ilk 3 saat boyunca hiç görülmemiş, kontrol grubunda giderek artan bir şekilde görülmüştür. Kendisine zarar verecek davranışlara deney grubunda hiç rastlanmazken kontrol grubunda 1. saatte davranış gözlenmemiş, diğer saatlerde ise göz (Burçin UÇANER, 2009)lenmiştir. Deney grubundaki gebelerin %60'ı doğum öncesi müzik etkili olabilir derken, %92,5'i müzik dinletildikten sonra müziğin ağrılarının azalmasında olumlu etkisi olduğunu belirtmişlerdir (UÇANER, 2009 s.6).

Türkiye'de de çok eski tarihlere dayanan Türk Müziği ile tedavi geleneği gelişmiş ülkelerden alınacak örnekler ile birleştirilmeli ve bu alanda akademik eğitimler verilmelidir. Bu alanda gelişmekte olan ülkelerin yaptığı gibi (Mısır, Letonya, Japonya vb.) Türkiye'den de müzikle tedavi eğitimi almaları için yurt dışına öğrenciler (tıp, müzik, psikoloji vb.) gönderilmelidir. Türkiye'de de profesyonel müzisyenlerin bu konuya ilgisini çekmekte yarar vardır. Bu alanda tıp, psikoloji, sosyoloji vb. alanlardan ilgili kişilerin bu konuda çalışma yapmaları faydalı olduğu gibi müzikle tedavi, müzik temelli bir yöntem olduğu için özellikle müziği ve etkilerini iyi bilen profesyonel müzisyenlerin bu konuyla ilgilenmeleri faydalı olacaktır.

1.2.3.Bibliyo Terapisi

Kişilerde problemleri ortaya çıkarabilmek ve tedavi edebilmek için, kitaplardan ve edebi eserlerden yararlanılan bir terapi türüdür. Birey kitaptaki karakterler ile kendini özdeşleştirerek, sorunlarının farkına varır ve çözüm yollarını kavrar.

1.2.4. Resim Terapisi

Kişilerin korktuğu, çekindiği veya bastırıldığı duygularını resim çizerek anlatmaya yarayan terapi türüdür. İç dünyalarını; çizim, boyama, resim, ebru gibi sanatsal yollar ile dışa vurmak hedeflenir. Sözle iletişim yoktur, birey içinden nasıl geliyorsa öyle resim çizebilir. Resmin estetik değerinden çok resmin içeriği, ne anlatmak istediği önemlidir.

A.G.Fers'in "Resmin Gizli Dünyası" adlı kitabını Sevda IŞIK şu şekilde yorumlamıştır;

...yapılan çalışmayı anlamak ve çözmek için, ilk önce o çalışmanın hangi şartlarda ve ortamda yapıldığının bilinmesi zorunludur. Resim çizme sırasında hastayı incelemek ve gözetlemek de sorunu çözme yönünde olumlu olacaktır, çünkü hastayı gözetlemek, yorum kısmında hangi detaylara takıldığını ve ne kadar enerji harcadığını anlamamıza yardımcı olacaktır. Uzman kişi hastanın o anda hangi malzemeye çalıştığını ve hangi malzemelerin olup olmadığını bilmek zorundadır. Çizim esnasında hastanın elinde sadece tek renk kalem varsa ve her şey tek renkle yapılmışsa bu durum yanlış değerlendirme yapılmasına neden olabilir. Hastayı resim yapmak için zorlamamak gerekir, kimin resim yapmak istediği sorulur ve olumlu cevap veren hastalara malzemeler dağıtılır, zorlamak hastayı olumsuz etkileyeceği gibi tedavi sürecini de uzatabilir (Işık, 2013, s.21).

Hastaya resim malzemelerini nereden alınacağı gösterilmez. Ayrıca gözlemlenecek olan hastanın yaş aralığı da önemlidir. Küçük bir çocuğa büyük bir kağıt verilmemelidir. Nasıl kullanacağı konusunda sorun yaşayabilir. Yada çok küçük bir kağıt verildiği zaman onunla ne yapacağını bilemez. Hastanın çizimine müdahale edilmeyeceği gibi ne çizmesi gerektiği de söylenmemelidir.

Yoruma geçmeden önce ilk yapılması gereken, resmin duygusunu anlamaktır. Resmin ne hissettirdiğini, üzüntü mü, mutluluk mu, öfke mi, korku mu sorgulanmalıdır. Bilindiği üzere çizilen resimlerde hastanın yaş aralığı da sahip olduğu hastalık kadar önemlidir. Örneğin Üç yaşından itibaren çizilen resimlerde zekâ geriliği, kişilikle ilgili bazı sorunlar, psikolojik rahatsızlıklar, korkular, tedirginlikler belirmeye başlar. Bir çocuk 6 yaşında ve hala figürü tek boyutlu çiziyor, detayları önemsemiyorsa bu durumda zekâ geriliğine işaretler.

Burcu Bostancıoğlu "Resim Sanatı Terapisinin Madde Bağımlısı Gençlerin Sosyal Uyumlarına Etkisi" adlı tezinde resim sanatının iyileştirici özelliğinden şu şekilde bahsetmektedir;

Resim Sanatı terapisi ile dile getirilemeyeceği düşünüldüğü için sözlü iletişimde saklanmaya çalışılan birçok duygu ve düşünce görsel malzemelerle ortaya dökülür. Bu da terapide amaca ulaşma süresini kısaltır ve bireye teşhis için zemin hazırlanır. Birey gözünün önünde

duran ve bizzat elinden çıkmış olan sözsüz ifadeyi dokümanı yani soyuttan somuta geçen ürünü ret edemez. Ortaya koyulan ürün uzman kişi için önemli bir kaynaktır ve bu kaynak yorumlanabilirlik kazanmıştır ve birey kendi çalışmasına yorum getirirken sözel ifadelerinden daha güçlü etkiler yaratacaktır. Kişinin duyu ve düşüncelerini düzenlemesine katkıda bulunan Görsel sanatlar / Resim Sanatı Terapisi sanat malzemeleri yolu ile bireyin duyu ve dikkatini güçlendirerek organize olmasına ve algılarının güçlenmesine yardımcı olur. Sanat, kişinin yaratıcılık sürecini aktif kılarak kendisini keşfetmesine ve birtakım düşüncelerini denemesine imkan verir ve diğer yandan uzman kişinin ortaya konulan sanatsal çalışma ile bilinçaltına inme ve keşfetme süreci kolaylaşır (Bostancıoğlu, 2018, s. 65,66).

Resim terapisini sanatçılar bağlamında ele aldığımızda Freud yaratıcılığın kökeninin bilinçdışı olduğunu söylemekte ve sanatçının yapısı bakımından içe dönük ve nevroza yakın olduğunu söylemektedir. Ona göre sanatçı, gerçekleşmesi mümkün olmayan güçlü içgüdüsel gereksinimlerini doyuramadığı için, gerçeklikten uzaklaşarak tüm ilgisi ve libidosunu kendi fantazi yaşamının dileklerine aktarmaktadır.

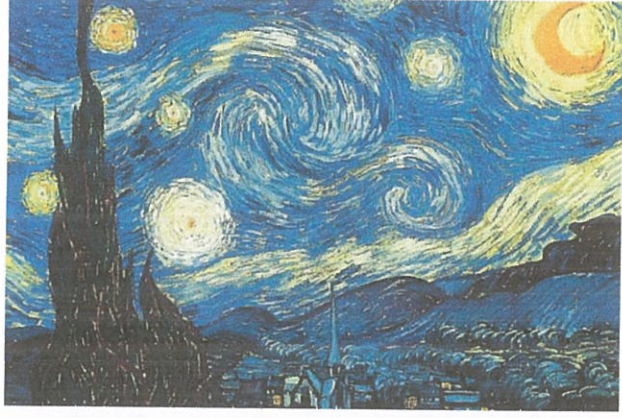
Sanatçıların bir eser üretme sürecinde ruhsal sorunlar etken olabildiği gibi, aynı zamanda fiziksel bazı rahatsızlıklarında ifadelerini etkileyebildiğini görmekteyiz. Örneğin çeşitli görme sorunlarıyla mücadele eden Van Gogh "Teo'ya mektuplar" kitabında sık sık gözlerinden şikâyet ettiği bilinmektedir. Vincet Van Gogh "1853-1890" 27 yaşında resim yapmaya başlamıştır, 37 sene gibi kısa bir hayat süren Gogh'un hayatı hep hastalıklarla geçmiştir. Resim yapmaya iten en önemli sebep depresyon ve ruh halinde ki dengesizlikler. Ruhsal çöküntüler ve melankoli sanatçının eserlerinde göze çarpmaktadır. Vincet'in çalışmalarında bakıldığında hemen göze renklerin kontrastlığı, konu seçimlerinde karamsarlığı, fırça darbelerinin hırçınlığı, figürlerdeki üzüntülü ve mutsuz ifade çarpmaktadır. Ancak resimlerindeki bu üzüntülü ifade Paris ziyaretinden sonra, yerini daha canlı renklere bırakmıştır. Canlı renkler içinde en çokta sarı tonlar oluşturmaktadır bunu sebebiyse Glükom rahatsızlığı ve Ksantopsi (cisimlerin sarı görülmesiyle belirgin görme bozukluğu, bazı zehirlenmelerde görülür). Vincet hastalıklarından dolayı çeşitli ilaçlar kullanmaktaydı, zehirlenmelerde bu ilaçların sebep olduğu belirtilmiştir. Sanatçıyı zehirlenmesindeki bir diğer sebepte yağlı boyaların içinde bulun çeşitli toksin maddeler ve kurşundur.

Kendisinde migren, katarak, asperger bozukluğu, meniere (ciddi baş dönmesi, kulak çınlaması, işitme kaybı ve daimi olarak kulaklarda yüksek bir basınc hissetme gibi belirtileri olan bir iç kulak hastalığıdır) da mevcuttu. Meniere hastalığının çok şiddetli geçmesinden ötürü ünlü ressam Van Gogh'un da buna dayanamayarak kulağın bir kısmını kestiği iddia edilmiştir.

Gogh'un yaşamına hayatın zor koşullarıyla birlikte Meniere hastalığı da eklenince hayatı çekilmez oldu, buna bağlı olarak depresyon ve onu takip eden şizofreni de kaçınılmaz olmuştur. Bunların hepsi göz önünde bulundurulduğunda sanatçının eserleri fiğrleri, renkleri, hırınlığın ve melankoli tavrın sebepleri anlaşılmış oluyor. Vincet'in resimlerinde ışıkların etrafında oluşan haleler, ışığın dağılması gözlerindeki Glukom rahatsızlığı ve sıkça kullandığın sarı tonların sebebiyse Ksantopsi rahatsızlığı.

Resim 2: Vincet V. Gogh "kulağı bandajlı otoportre" 1889

Resim 3: Vincet V. Gogh“yıldızlı gece” 1889

Resim 4: Vincet V. Gogh "buğday tarlası ve kargalar" 1890

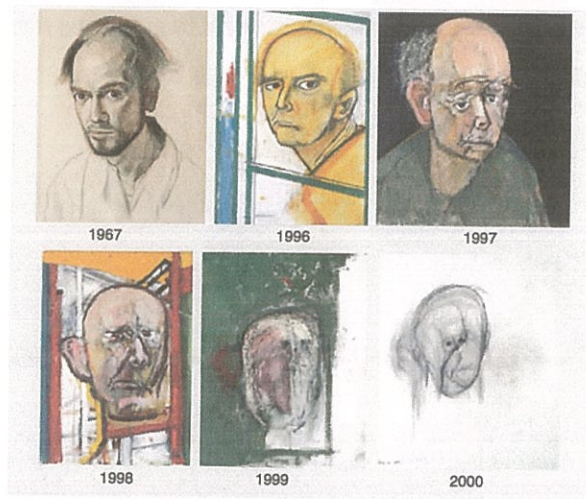
Van Gogh gibi katarakt nedeniyle oluşan görme değişimleri sağlık sorununa sahip Claude Monet'de 1912-1922 yılları arasında görme keskinliğinde azalma ve bulanık görmenin yanı sıra renk algılamasındaki değişimler nedeniyle eserlerini oluştururken renklerin kendisi için eski yoğunluğunda olmadığını, renkleri ayırmakta zorlandığını ve resimlerinin giderek daha karanlık olduğunu ifade etmişti.

Resim 5 : Claude Monet "Japon Yürüyüş Köprüsü" 1922

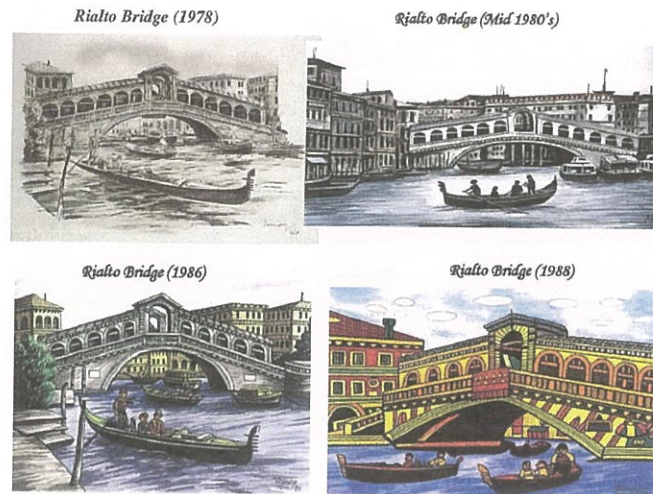
Utermohlen'e, 1995 yılında Alzheimer teşhisi konuluyor. Bunu öğrendikten sonra hemen çalışmalara başlayan Utermohlen, sürekli olarak kendi portresini resmetmiştir. Alzheimer'in henüz ilerleme biçimi tam olarak keşfedilememiş olsa da, sinir ağlarındaki bozulma ve karışmalar ile ilerlediği düşünülüyor. Bu durum, bireylerin el, kol, bacak gibi uzuvları kullanabilme, istemli hareketleri yapabilme yani motor faaliyet yeteneklerini sınırlandırıyor ve bireylerin algısal yeteneklerini giderek zayıflıyor. Hele ki Alzheimer'in ana göstergesi ve karakteristik özelliği olan bunama ortaya çıktığında ise, hastaların yaşam kaliteleri zayıflamaktadır. Buna bağlı olarak, Utermohlen'in portrelerinde hastalığın başlangıcından sonra bariz bir kısıtlanma görüyoruz.

Bütün yapılan analizlere göre Utermohlen'in çizimlerdeki değişimin en çarpıcı özelliği renk satürasyonu ve çeşitliliğinin giderek zayıflıyor olmasıdır. Devamında ise şekillerin birbirleriyle olan ilişkilerinin de giderek kopuklaşmaya başladığı, bu duruma bağlı olarak da yüzün giderek tanınmaz hale geldiği görülüyor. Bu verilerden yola çıkıldığında takdirde sanatın hastalığın teşhisi konulmasında ve hastalığın ilerlemesi konusunda araç olarak sağlıklı bilgiler verdiğini görebiliriz.

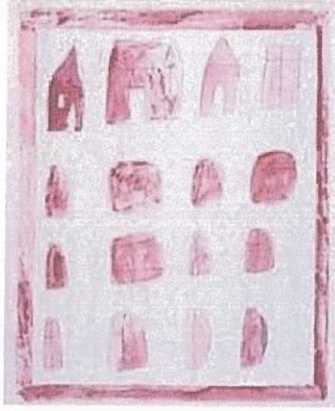

Resim 6: William Utermohlen "Otoportreler" 2000

Carolus Horn'da yine Utermohlen gibi Alzheimer tanısı konulan bir sanatçıdır. Perspektif bozulma, ilkel stil, şematik çizim ve renk bozulmaları sanatçıların eserleri evreleri incelendiğinde açıkça gözükmektedir.

Resim 7: Carolus Horn "The Rialto Bridge" 1988

Resim 8: Carolus Horn " The Rialto Bridge " 1988

Sanatçının eserlerinin evresinde görülüyor ki hastalık ilerledikçe resimlerde basit figürler, tek renk ve sonunda sadece karalama görülmektedir.

Resim 9: Carolus Horn " The Rialto Bridge "

Epileptik Sinestezi olan David Hockney renkleri işitiyor yani bir müzik duyduğunda renkler görüyor ve eserlerini buna göre oluşturuyor.

Resim 10: David Hockney "A Bigger Picture "

1.2.5. Dans Hareket Terapisi

Dans terapisi kişinin sosyal, bilişsel, duygusal ve fiziksel gelişimine yardımcı olmak için hareketi kullanan bir psikoterapi türüdür. Dans terapistleri çok çeşitli duygusal sorunları, zihinsel yetersizliği ve hayatı tehdit eden hastalıkları bulunan kişilerle çalışır. Psikiyatri kliniklerinde, kreşlerde, ruh sağlığı merkezlerinde, hapishanelerde, özel okullarda ve serbest hekim olarak çalışabilirler. Her yaşta insanla hem grup terapisi hem de kişisel terapi şeklinde çalışırlar. Dans terapistleri kişilerin iletişim becerilerini, pozitif benlik imajlarını ve duygusal dengelerini geliştirmesine yardımcı olmaya çalışır.

BAKSI DANS, ARŞETİPİKAL HAREKETLER

Kırgız-Kazaklarda şaman yerini tutan ve onun ödevlerini uygulayan kişiye baksı denir."Yavaş yavaş ilk bağlantıyı kurduğu yerden ayağa kalkarken spiral şeklindeki el kol hareketleriyle spiritüel enerjiye konsantre olup, o enerjinin kollarında oluşmasına çalışır. Bu sırada dombra, kılkopuz, şangobız, adlı enstrümanlar ve su sesi ile müzisyenler kendisine eşlik eder. İkinci safhada adı geçen enerji omuzlara yöneltilir ve omuz hareketleri ile birlikte ritim ve melodi değişir. Fizik bedendeki son durak olan baş hareketi başladığında müzisyenler ritmi ve melodiyi uygun şekilde icra ederler. Sonraki bölüm seansın en önemli yeri olup; baksı, bu bölümde serbest ritim ve melodi ile sezgilerine yönelir ve improvize (içine doğduğu gibi) dans ile trans (vecd, istiğrak, duyguların yücelmesi) haline girer. Trans sırasında hasta için neler yapılması gerektiğine ait bilgileri, sezgileri ile algılar ve uygular. Bu bölüm sonsuzluk ve ölümsüzlük, değişmeyen bilgi ile bir olma bölümü olarak tarif edilir. Daha sonra dönüş başlar, baş, omuz ve kol hareketleri sıra ile uygulanıp yer bağlantısı sonucu oturularak seansa son verilir. "

SEMA

Mevlevî Sema Töreni, Allah'a ulaşma yolunun derecelerini sembolize eden, içinde dini öğe ve temalar barındıran ve bu haliyle ayrıntılı kural ve niteliklere sahip tasavvufî bir törendir.

THE FEELINGS GAME	
FOR EVERY	SHARE
Red	One thing that makes you HAPPY .
Orange	One thing that makes you SAD .
Green	One thing that makes you ANGRY .
Yellow	One thing that makes you EXCITED .
Purple	One thing that makes you AFRAID .

YARATICI AİLE TERAPİSİ

Aile üyeleri beraber resim çizerek, emprovize müzikler yaparlar. Birlikte oyun kurgulma çalışmaları yapılır.

Şema 1: Dans Hareket Terapisi

1.2.6. İntermodel Dışavurumcu Terapi

Birçok disiplinin bir arada kullanıldığı psikoterapi türüdür. Drama/tiyatro, dans/hareket, yaratıcı yazı (şiir, hikaye, vb.), öykünme (story-telling) ve görsel sanat (resim, heykel, fotoğraf, vb.) dallarının birlikte ve bütünleşmiş bir biçimde bireysel değişim, gelişim ve sağaltım amacı ile kullandığı yaratıcı sanat terapisi

türüdür(<http://urlkısaltma.com/qehmR>). İntermodel sanat terapisi Kaya'nın oluşturduğu şemaya göre dört aşama olarak ele alınmaktadır.Tablo 1. İntermodel sanat terapisi dört aşaması.

Isınma egzersizleri (Katılımcıları seansa geçmek için hazırlayan aktiviteleri kapsar)	>Açılış aktivitesi-çember zamanı: Resim çizme, hareket, ritim ve ses, seçili öğeler yardımıyla "şimdi ve burada" olan düşünce ve duyguların dışa vurulması.
Sanatsal aktiviteye hazırlık	>Yardımcı davranış hakkında beyin fırtınası yapmak. >Sosyal kurallar geliştirip bu kurallar hakkında mutabık olmak, bu kuralları yaratıcı çerçevede düzenlemek.
Temel Aktiviteler (sanat icrası ve paylaşımı)	>Ritmik müzik yaparak mimik ve hareket yoluyla pozitif duyguları dışa vurmak. >Yakın ilişkiler, pozitif duyguları çizmek ve serbest yazım teknikleri. >Resimlerin karışımı ve grup kolajını duygu kartları olarak isimlendirip kartlara duygu ismini vermek, iki seçilmiş duyguyu kolektif insan bedeni heykeline dönüştürmek. >Yakın ve önemli birisine mektup yazmak ve mektubun içeriğine göre zarf dizayn etmek. >Yardımcı teması çerçevesinde altı parçalı hikaye yazma tekniği yolu ile emprovize bir drama hazırlamak.
Kapanış ve Sonlandırma	>Terapi seansının düşsel dünyasını kapatmak ve katılımcıları grup dışına güvenli bir şekilde çıkılmalarını sağlama almak. >Pozitif kişilerarası mesajlardan oluşan kartlar yapmak, kartların içeriğini tartışmak >Relaksasyon ve hayali yolculuk. >Sonlandırma ritüeli olarak başparmaklardan oluşturulan parmaklardan güven çemberi yapmak.

1.2.7. Nefes Terapisi

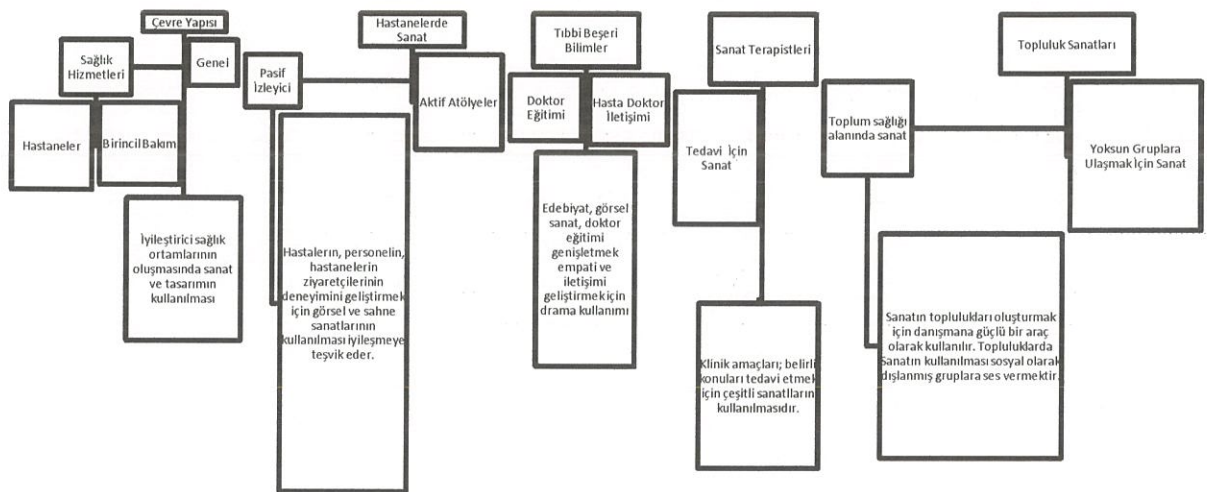
İyileşmeyi ve yenilenmeyi sağlayan en eski aynı zamanda en faydalı tedavi yöntemleri arasında yer almaktadır. Nefes terapisi sırasında diyafram yardımı ile alınan derin nefes, iç organları güçlendirmektedir. Vücut nefes almanın meydana getirdiği olumlu etki ile yaşamla, duygu ve düşünceler arasında kurulmuş bir bağ gibidir. Nefes terapisi ile nefesi içimize çektiğimiz zaman bağışıklık sistemini güçlü hale getirir ve aynı zamanda nefes verirken de toksinleri dışarı atmaktadır. Nefes terapisi ile kişinin bilinci bundan etkilenir ve fiziksel olarak tedavi sağlanır. Bütün bunlar yaşanırken zihin bilgiyi öğrenme ve özümleme yeteneği, yoğunlaşma, dikkatli şekilde odaklanma veya hatırlama gibi durumları, nefesin kalitesinden de büyük ölçüde etkilemektedir. Bu konumda nefes alıp verirken beyne oksijen gider ve bilindiği gibi beynin çok fazla miktarda oksijene ihtiyaç duymaktadır.

1.2.8. Fotoğraf Terapisi

Bireylerin iç dünyasının dışa yansımalarıdır. Burada danışanın çektiği kareler perspektifini anlamak için yol göstericidir. Danışan başkaları tarafından çekilen ve beğendiği kareleri de kullanabilir. Amaç sanatın iyileştirici gücünü göstererek ruhsal acıyı en aza indirmek ve terapötik çerçevede gerçek iyileşmeyi ortaya çıkarmaktır.

2. BÖLÜM

SANAT TERAPİSİNİN GÖRSEL SANATLARDA YAPILANMASI

Şema 3: Sanat Terapisinin Görsel Sanatlarda Yapılanması(sanat ve sağlık).

Sanatın ruhsal bozuklukları olan insanlarda gerçekleştirdiği iyileştirici gücü bir yana, genel olarak insanların moral durumunda var ettiği olumlu etkiler insanlık tarihi boyunca sürüp gelmiştir. Avusturyalı kültür tarihçisi Ernst Fischer şöyle der: "(...) sanatın yalnızca büyülemek yerine, aydınlatmak, eyleme itmek olması ne denli doğruysa, sanatta büyümenin payının da bütünü ile bir yana bırakılamayacağı o denli doğrudur. Gelişiminin bütün evrelerinde, ağırbaşlıyken de, eğlendiriciyken de, inandırırken de, abartırken de, anlamlıyken de, anlamsızken de, düşleri işlerken de

büyünün her zaman payı olmuştur sanatta. Sanat, insanın, dünyayı tanıyıp değiştirebilmesi için gereklidir; ama salt özünde taşıdığı büyü yüzünden de gereklidir sanat.”

Sanatta sadece resim değil, sanatın aslında her türü (resim, müzik, dans, şiir gibi) bilimle ilişkili olup terapötik amaçlara hizmet eder. “Müzikle tedavi, sanat ve bilimi bağdaştırarak, müzik ve ses aracılığıyla terapik bir amaç içerisinde, psikolojik güçlükler ve çeşitli somatik (bedensel), psikosomatik (ruhsal ve bedensel) sorunlarla olduğu kadar, nörotik ve psikotik hastalıklarla da duyumsal bir yaklaşımla ilgilenir.” Tüm sanat türleri sanatsal yaratılar kişinin kendisine ait bir dildir. Konuşma sınırlıdır, oysa görsel dilde ifadeler sonsuzdur ve şifa vericidir. Kişi, kendini ifade ederken bastırılmış olan duygularını dışa aktarır ve kendisinin iyileştirilmesini sağlar. Hayallerden, fantezilerden ya da yaşanmış deneyimlerden gelen sembolik imgeler, sanatla beraber somutlaşır. Somutlaşan görsellerle farkındalıklar yaşamak mümkündür. “Çocuğun sanat uygulamalarındaki duyguları ve hayal gücünün dışavurumları belirgindir, daha açıktır ve yapılandırılmış biçimdedir. Terapi eylemiyle kazanılmış memnuniyet duygusu, yalnızca basit bir rahatlama değil, aynı zamanda iç berraklığın, aydınlığın ve dayanıklılığın gittikçe artmasıdır.” Sanatla alınan yol çok geniştir, sınırsızdır ve şifalıdır. Sanat, bireylerin kendileri ve iç dünyalarına ilişkin dışsal ve içsel algılarıyla iletişim kurabilecekleri imgeler yaratmalarına izin verir, ortam yaratır. Sanat, bireylerin endişe, korku gibi hisleri tarafından kısıtlanabilen duygularını açığa çıkarmalarına olanak tanır. (AYDEMİR, 2011, s. 30)

Resim sanatında Frida Kahlo'nun "Kolonlar" tablosu, bence hastalık ya da sakatlığın anlatımına büyük bir ustalıkla büyü/sanat katabilen ender işlerdendir. Kahlo'nun pek çok resmi daha anımsanabilir. Bu konuda... Ama Kahlo, tekerlekli sandalyesiyle barış yürüyüşüne katılarak, resimlerinden daha olağanüstü olduğunu kanıtlamıştır zaten.

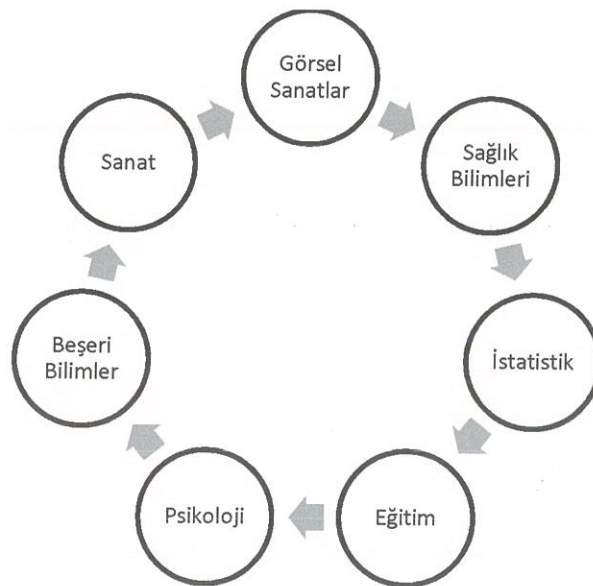
3. BÖLÜM

GÖRSEL SANATLARDA SANAT TERAPİSİNİN UYGULANMASI

3.1. Görsel Sanat Terapi

Görsel sanatlar, insanın sağlığa dayalı ihtiyaçlarını ve arzularını giderme noktasında kullanıldığında, görsel sanatlar, rahatlatan ve güç veren bir aracı olarak görülmüş ve bu yönüyle de ele alınmıştır (Salderay, 2010).

Sağlık alanıyla bu tür bir bağ oluşturmasının zemininde, görsel sanatların, kreatif ifadeleri bir kazanım olarak görmesi ve çeşitlilikleri değer bağlamında nitelendirmesi önemli bir rol oynamaktadır. Bu bakış açısıyla değerlendirildiğinde; görsel sanatların farklılıkları birleştiren ve bütünleştiren yapısı, sağlık problemi yaşayan bireylerin sıkıntılarını gidermede ve/veya azaltmada ya da normal bireylerin yaşam kalitesini yükseltmelerinde önemli ve etkili bir araç olarak görülebilir. Görsel sanatlar, resim çizimi, seramik yapımı, heykel yapımı gibi öğelerden faydalanırlar. Grup çalışmaları olduğu gibi ve bireysel çalışmalarda uygulanabilir.

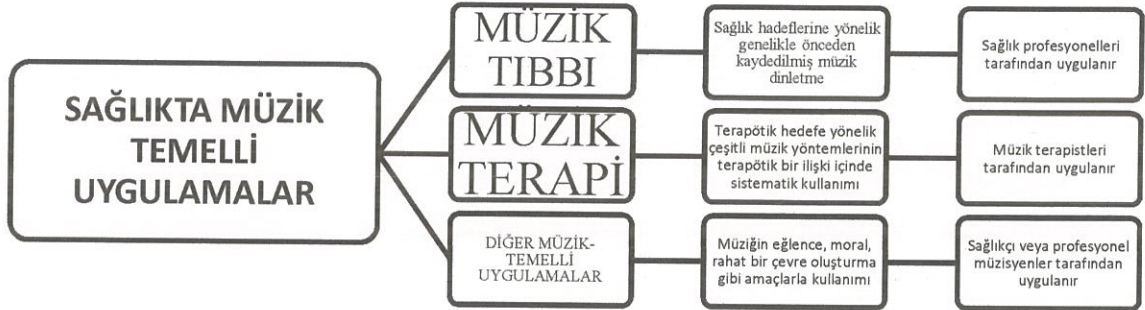

Şema 4: Görsel Sanatlarda Sanat Terapisinin Uygulanması

3.2. Sanat Terapi Uygulamaları

Gelişmiş birçok ülkede birçok görsel sanatlar tedavi programı hastanelerde, kliniklerde, topluluk merkezlerinde, iyileştirme merkezlerinde, eğitim enstitülerinde, iş yerlerinde ve özel uygulama çevrelerinde yer almaktadır (Salderay, 2010). Aydemir'in 2011 yılında yazdığı Sanatın Terapötik Süreçlerdeki Rolü ve Çocuk Resimlerini Çözümleme Yöntemlerine Katkısı isimli tezinde şöyle bahsetmiştir.

...Sanat terapisi sanat, psikoloji, tıp ve eğitim gibi birçok disiplinin sentezidir. Sanat terapisi 20.yy ortalarında psiko-terapi adıyla ortaya çıktığında, zamanın en baskın paradigması olan psiko-analiz içerisinde kökleşmiştir. Sanatsal ifadeler, bireye/danışana kendi dünya görüşlerini somut biçime dönüştürebilmelerinde yardımcı olmak ve problem yaşanan durumlarda olumlu değişiklikler, dönüşümler yaratabilmek amacıyla kullanılabilir. Sanat terapisinde "eklektik" yaklaşımı kullanmak mümkün olmasına rağmen, bu, çeşitli çerçevelerden basit teknikleri seçmenin terapötik tedaviye neden olduğu anlamına gelmez. Tüm durumlarda onlar, kişinin ihtiyacına, büyüme ve değişimi için özel amaçlara cevap olarak kullanılmalıdır. Sanat terapisinin, tüm yaklaşımları, deneyimleri, düşünceleri ve yalnızca sözel terapinin olamayacağı duyguları açığa çıkartması için yüksek bir potansiyeli vardır. Bir psiko-analitik, insancıl, gelişimsel ya da tek, yaratıcı ve tüm yaşlardaki hastalarla çalışmanın etkili bir yolu olan diğer yaklaşımlardansa, yüksek potansiyel yeteneği; duyguların, hislerin, algıların ve bilişselliklerin iç dünyasını görsel imgeler yoluyla yakalamak için sanat terapisini oluşturur (AYDEMİR,2011 s.23).

Şema 5: Şükrü Torun "Sağlıkta Müzik Terapi Uygulamaları"

Müzik tıbbi uygulamaları; müziğin nörofizyolojik ve nöropsikolojik parametreler üzerindeki kanıta dayalı etkilerini göz önünde bulundurmalı ve tedavi hedefleriyle örtüşmelidir.

Müziğin tedavi edici potansiyelinin altında yatan bilimsel temel, beyinde kortikal düzeyde ve limbik-paralimbik alanlarda müziğin oluşturduğu güçlü etki ile ilgilidir. Müzik; ödül ve motivasyon algısını, stres ve uyarılma düzeyiyle ilgili yaşamsal parametreleri, beyin alanları arasındaki iletişimi sağlayan nörokimyasal sistemleri bağışıklık sistemleri doğrudan etkiler.

Sanat Terapisi atölye uygulama seminerinde katılımcıların çeşitli teknik ve yöntemler ile farklı sanat malzemelerini uygulamalı kullanarak, ifade ve yaratıcılık becerilerini deneyimlemeleri gözlenmiştir. Ana Yaratıcı Müzik ve Sanat Derneğinin yapmış olduğu Eylül,2018 tarihindeki seminer:pediatri-onkoloji-psikiyatri psikoloji özeleğitim ve eğitim uzmanları, akademisyenler, toplumsal sağlığı uzmanları, sosyal hizmetler uzmanları, eğitim danışmanları, hemşireler, doktorlar, müzisyenler, sanat terapistleri, müzik terapistleri, ergo-terapistler, fizyo-terapistler, duyu bütünleme uzmanları, PDR uzmanları,ve saha odaklı profesyonel çalışanlar ile müzik terapisi, sanat terapisi ve psikoterapi alanında çocuklarla ve yetişkinlerle çalışan ve pratiklerinde müzik ve hareketi kullanan uygulayıcılara yönelik bir uygulamaydı. Katılımcılar seminer sırasında, terapötik bir süreçte buluşabilecekleri bir yolculuğa çıkmaları amaçlanmıştır.

Orff müzik terapi pratiğinin oluşum tarihi ve terapötik süreçlerle ilişkisi, uygulama alanları ve uygulama süreleri irdelenirken katılımcılar, farklı danışan ve uygulama gruplar ile çalışma konusun da pratik beceriler edinilmesi amaçlanmıştır.

Resim 11: Orff Müzik Terapi Etkinliği. Eylül,2018

Katılımcılar; psikozlar, çocuklar, özel eğitim- bakım gerektiren bireyler, yaşlılık dönemi ve tıbbi bakım altında alternatif uygulamalara açık olan bireylerle süreç içerisinde asıl bir terapötik ilişki kurduğunu, uygulayıcı ve danışan arasında kelimelere ihtiyaç kalmadan sadece müzikal eylem ve hareket yoluyla nasıl bir bağlantı kurulabildiğini ve yeniden inşa edilebildiğini, Orff müzik terapi pratiğinin gelişim alanlarını ve psikoterapik yöntemlerle nasıl çalıştığını ve birleştirildiği incelenmiştir.

3.3. Klinik Uygulamada Kullanım Alanları

Sanat Terapisinde Klinik Yaklaşımlar Sanat terapisi sanat, psikoloji, tıp ve eğitim gibi birçok disiplinin sentezidir. Sanat terapisi 20.yy ortalarında psiko-terapi adıyla ortaya çıktığında, zamanın en baskın paradigması olan psiko-analiz içerisinde kökleşmiştir. Sanatsal ifadeler, bireye/danışana kendi dünya görüşlerini somut biçime dönüştürebilmelerinde yardımcı olmak ve problem yaşanan durumlarda olumlu

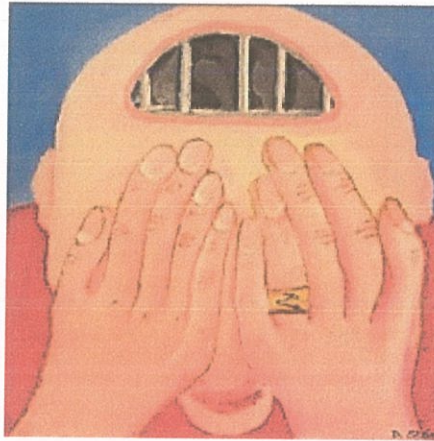
değişiklikler, dönüşümler yaratabilmek amacıyla kullanılabilir. Sanat terapisinde “eklektik” yaklaşımı kullanmak mümkün olmasına rağmen, bu, çeşitli çerçevelerden basit teknikleri seçmenin terapötik tedaviye neden olduğu anlamına gelmez. Tüm durumlarda onlar, kişinin ihtiyacına, büyüme ve değişimi için özel amaçlara cevap olarak kullanılmalıdır. Sanat terapisinin, tüm yaklaşımları, deneyimleri, düşünceleri ve yalnızca sözel terapinin olamayacağı duyguları açığa çıkartması için yüksek bir potansiyeli vardır. Bir psiko-analitik, insancıl, gelişimsel ya da tek, yaratıcı ve tüm yaşlardaki hastalarla çalışmanın etkili bir yolu olan diğer yaklaşımlardansa, yüksek potansiyel yeteneği; duyguların, hislerin, algıların ve bilişselliklerin iç dünyasını görsel imgeler yoluyla yakalamak için sanat terapisini oluşturur (AYDEMİR, 2011, s. 23).

Sanat psikoterapisi, hastaya eleştirel olmayan, kendini olduğu gibi ifade edebileceği güvenli bir ortamda; yaşam hakkında yaratıcı bakış açıları ve diğerleri ile anlamlı ilişkiler kurma imkânı sağlayan bir sağaltım biçimidir. Sanat terapi yoluyla bireyin; duyuşsal ve motor, algısal, bilişsel, duygusal, fiziksel, sosyal ve ruhsal alanlarında çok yönlü çalışmak mümkündür. Sanat aracılığıyla büyüme, kişilikte ve ruhsal alanda da bir bütün olarak büyümenin ve olgunlaşmanın işareti olarak görülür. Aynı zamanda sanatla psikoterapi esnek, uyarlanabilen ve gelişen bir alandır.

Sözlü iletişim öncesi süreçleri içeren resim, müzik, drama, yaratıcı yazarlık, dans, oyun gibi geniş çaplı kullanımı olan yaratıcı sanat terapilerinin, ruhsal hastalığı olan kişilerin iyileşmesi üzerinde birçok yönden yararlı olduğu kanıtlanmıştır. Bu konuda yapılan çalışmalar, sanat tedavisinin psikososyal stres düzeyini düşürdüğünü, hastaneye yatma gereksinimini azalttığını, çalışma ve verimliliği arttırdığını bulmuşlardır.

Amerikan Sanat Terapi Birliği, sanat terapisini; “görsel sanatlar ve davranış bilimleri eğitimi görmüş bir terapist tarafından, bireylerde pozitif bir gelişme sağlamak, çatışmaları çözümlenmek, fiziksel ve psikolojik bozuklukları azaltmak, problem çözmek, stresle başa çıkmada destek sağlamak üzere, tanı ve tedaviyi sağlamada çeşitli sanat materyalinin kullanımı yoluyla sürdürülen bir tedavi biçimi” olarak tanımlamaktadır.

Ülkemizde sanat terapisi, eğitimi ve uygulama alanları henüz gelişmekte iken, yurtdışında en fazla psikiyatri kliniklerinde yatarak ve ayaktan tedavi ünitelerinde, bireysel ve grup uygulaması şeklinde kullanılmaktadır. Bireysel terapide, terapistin yönelimine göre, yalnızca sembolik anlamlar üzerinde çalışıldığı gibi, sanat terapisi hasta ve terapist arasındaki ilişkide bir araç olarak da kullanılabilir. Grup psikoterapisinde de, tek tek üyelerin ürünleri üzerinde durularak sembolik içeriğin çözümlemesi şeklinde çalışıldığı gibi, üyeler arası etkileşimde bir araç olarak da kullanılmaktadır.

Resim 12: İsimsiz

3.4. Sanat Psikoterapisinin Rehabilitasyon Amaçlı Uygulaması

Kronik ruhsal bozukluğu olan ve toplum dışına itilmiş hastaların temel sorunu günlerini nasıl geçirecekleri sorusudur. Rehabilitasyonun en önemli işlevi kişide mutlu olma ve kendi potansiyelini harekete geçirebilme etkisi oluşturabilmektir. Dolayısı ile psikiyatrik rehabilitasyonun en önemli ayağı duygusal doyuma yönelik öğeler içermesidir. “**Sanatla psikoterapi**” bunu sağlamanın önemli yollarından biridir.

3.4.1. Sanat Psikoterapisinin Katkıları

- Geçmiş yaşantıların; anılar, imgeler yoluyla yeniden canlanması ve onarılmasını sağlar,
- İçsel çatışmaların, (korkular, yetersizlikler, değersizlikler, öfke, suçluluk ve utanç yaratan duygular vb.) yani bilinçdışı bastırılmış ya da bölünmüş kabul edilemez kısımların ifade edilmesi (ekspresyonu) yoluyla bütünleşme ve işlevsellikte artış sağlar,

- Birikmiş negatif duygusal yüklerden arınma (katarsis) sağlar,
- Simgesel dil aracılığı ile iletişim becerilerini geliştirmeye katkı sağlar,
- Sanatsal malzeme ile çalışmak, kronik hastalarda pasifize olmuş ve işlevselliğini kaybetmiş duygusal ve motor becerilerin gelişmesine, duygusal, algısal, işitsel, dokunsal, bilişsel uyaranlara cevapların artmasına olanak sağlar.

3.3. Kurumların Yapılanması

Gelişmiş birçok ülkede birçok görsel sanatlar tedavi programı hastanelerde, kliniklerde, topluluk merkezlerinde, iyileştirme merkezlerinde, eğitim enstitülerinde, iş yerlerinde ve özel uygulama çevrelerinde yer almaktadır (Salderay, 2010).

Klasik tıba alternatif veya tamamlayıcı tedaviler tüm zamanlarda var olmasına rağmen 1990'lı yıllarla kullanımı dramatik olarak artmıştır. Bu artışta medya, alternatif tedavi uygulayıcıları ve bazı tıp doktorları rol oynamaktadır. “Tamamlayıcı tıp” ise, ilave yarar sağladığına inanılan sağlık uygulamalarının konvansiyonel tıpla birlikte kullanılması sonucu kazandığı anlamdır. 2014 yılında 663 sayılı KHK'ye istinaden Sağlık Hizmetleri Genel Müdürlüğü'nün bünyesinde Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulamaları Daire Başkanlığı ihdas edilmiş olup, yönetmeliği de hazırlanmıştır. Ünite ve uygulama merkezlerinde yapılabilecek uygulamalar 15 alt başlıkta toplanmıştır (<https://bit.ly/2WmSRf6>). Bu uygulama yöntemlerinden olan müzik terapi iki yıl süren bir çalışma sonucunda Getat'a dahil edilmiştir.

Dünya'da da kabul edilmiş bilimsel çalışmaları yapılmış bir alandır müzik terapi bu sebepten Getat'ın içine dahil edilmesine karar verildi. Sağlık bakanlığının vermiş olduğu çalışma müfredatıyla dersler vermeye başlanmıştır.

3.4. Sanat Terapisi Alanında Hizmet Veren Kuruluşlar

Sanat Terapi alanın da kurum dışında olan on üç adet sanat terapi derneği bulunmaktadır.

Bu dernekler kuruluş amaçları ve eğitimleri sırasıyla aşağıda yer almaktadır.

Sanat Psikoterapi Derneği;

Sanat psikoterapi ve yaratıcılık, görsel sanatlar terapisi, dans ve hareket terapisi, müzik terapi, dışavurumcu sanat terapi ve şiir terapi alanında eğitimler vermektedir. Amacı; sanat psikoterapilerinin ülkemizde tanıtılması, geliştirilmesi ve toplumun yararına kullanılması için çalışmalarda bulunmak; terapötik sanat çalışmalarının sağlık, eğitim, endüstri, iletişim, sosyal hizmetler gibi uygulama alanlarındaki katkılarını arttırmak, meslek elemanlarının standartlarını yükseltmek ve bu konuda çalışmalar yapan kişi ve kuruluşların bilimsel standartlarda buluşmasına destek vermektir.

Ana Yaratıcı Müzik ve Sanat Terapi Derneği;

Sanat terapi alandaki çalışmaları geliştirmek, desteklemek ve akademik düzeyde eğitim uygulamalarına ivme kazandırmak amacıyla kurulmuştur. Hedefimiz, ruhsal, zihinsel, fiziksel rahatsızlıkların tedavisinde bir araç olarak kabul edilen müzik, sanat terapi biliminin, ülkemizde toplumun yararına kullanılması ve üniversitelerimizde bir bilim dalı olarak yaygınlaştırılması için gerekli çalışmaları düzenlemek, geliştirmek, planlamak ve uygulamaktır. Diğer bir amacımız konuyla ilgili sağlık, eğitim, sosyal hizmetlerle ilgili kurumlara katkıda bulunarak bu kurumlarda çalışan elemanların bilgi ve becerini arttırmak, destek vermek ve müzik, sanat dalında lisans eğitimini tamamlamış gençlerimize yeni iş imkânları yaratmaktır.

Uygulamalı Müzik Terapileri Derneği;

Müzik terapinin bir meslek ve bilimsel araştırma alanı olarak gelişimine katkıda bulunmak, müzik terapi eğitiminin kalite ve standartlarını belirlemede lider olmak, toplumun ihtiyaç duyduğu müzik terapistlerin yetiştirilmesine katkıda bulunmak, müzik

terapi uygulamalarının yaygınlaştırılmasını sağlamak ve sağlık sistemi içindeki yerini alması için çalışmak, müzik terapistlerin kendilerini geliştirebilecekleri bilimsel ortamlar ve olanakların oluşturulmasını sağlamak (<https://bit.ly/2VMIE8r>).

Müzik Terapi Derneği;

Fiziksel, ruhsal ve sosyal sağlık için güçlü bir araç olarak kabul edilen, bireysel ya da grup psikoterapilerinde terapötik amaçla kullanılan müziğin ve diğer sanatların ülkemizde tanıtılması, geliştirilmesi ve toplumun yararına kullanılması için çalışmalarda bulunarak; terapötik amaçlı müzik terapi çalışmalarının ülkemizde sağlık, eğitim, endüstri, sanat, iletişim, sosyal hizmetler gibi uygulama alanlarındaki katkılarını arttırmak; meslek elemanlarının standartlarını yükseltmek ve bu konuda çalışmalar yapan kişi ve kuruluşlara destek vermek amacı ile kurulmuştur. Ayrıca müzik terapi eğitim, öğretim, araştırma, geliştirme, uygulama ve topluma hizmet faaliyetleri ile kalite bilincinin yerleştirilmesine, yükseköğretim kurumlarında kalitenin geliştirilmesine, ulusal ve uluslararası düzeyde kurumsal tanınma sağlanmasına katkıda bulunur (<https://bit.ly/2LpgZgk>).

3.5. Görsel Sanatlar Terapisi Amaçları

Sanat terapinin amacı, hastalara daha kaliteli ve destekleyici bir tedavi süreci oluşturmaktır.

- Danışan ve terapist arasında terapötik anlaşma kurarak işbirlikçi tedavi modeli oluşturmak,
- Danışanlara güvenli ortam oluşturarak katarsisi kolaylaştırmak,
- Hastalık ile ilgili psikolojik eğitim verilerek danışana farkındalık kazandırmak,
- Savunma mekanizmalarının fonksiyonel olmayandan, fonksiyonel olanlara dönüşmesi için iletişim platformu oluşturmak,
- Hastalığın tekrarını önlemek amacıyla, danışanın engellerle başa çıkabilmesini sağlamak,

- Sanatsal faaliyetlerle bireyin günlük kaygılarından uzaklaşarak terapi sürecinde oluşan faaliyetlerin değerlendirmesini sağlamak,
- Herhangi bir destek almadan günlük aktivitelerini tek başına yerine getirmeyi sağlamak.

Sanat terapisinde uygulanan sanat disiplinlerinde estetik kaygısı aranmaz. Ya da eğlenmek için uygulanmaz. Bu nedenle sanat terapisi anlamlı ve bir amaca bağlı aktivitelerden oluşan, tedavi amaçlı yapılan uygulamaların tümüdür. Farklı yaşam tarzlarına sahip insanlar sanat terapisini fiziksel sağlık, akıl sağlığı, duygusal ve sosyal sağlık için bir araç olarak kullanır. Bedensel ifadeleriyle ilgili yardıma ihtiyaç duyan kişiler psikoterapiye dayanan sanat terapisi tekniklerini kullanabilirler. Gençler ve yetişkinlerde olduğu gibi, sanat terapisi çocuklarda da kullanılabilir. Ve hatta bu tarz bir terapiyi tedavisel ve eğitimsel ihtiyaçlar için de kullanabilirsiniz. Terapiyi böyle bir amaçla kullanacaksanız, kognitif-davranışsal teknikleri sanat terapisiyle birlikte kullanmak eğitimsel gelişime adına inanılmaz derecede yardımcı olacaktır.

Kimi zaman insanlar kendilerini, yüzleşemedikleri ve başkaları tarafından da anlaşılmayan yoğun duygularla baş başa bulurlar. Görsel Sanat Terapisi, normalde dışavurumu güç olan bu yoğun ve bazen acı veren duygu ve düşünceleri, görsellik, imgeler, renkler ve şekillerin kullanarak yansıtır ve açığa çıkarılmasını sağlar. Görsel Sanat Terapisinde, düşüncelerin ve duyguların görsel yaratımını sağlamak için boya ve çamur gibi değişik sanat materyalleri kullanılır. Çizim yapma, boyama, heykel yapma ve bunun gibi sanatsal faaliyetler kişilerin içsel çatışmalarına çözümler bulabilir, derin ve bastırılmış duyguları ortaya çıkarmaya yardımcı olabilir ve kişisel gelişime katkı sağlayabilir.

Terapistlerin asıl amacı ortaya çıkan sanatı veya sanat eserlerini değerlendirmek değil, onları araç olarak kullanarak danışanın kendisini dışa vurabilmesi için güvenli bir ortam oluşturarak kişisel gelişimine katkı sağlamaktır. Bu, danışan, terapist ve eser arasında geçen bir süreçtir. Özellikle de düşüncelerini ve duygularını sözlerle ifade etmekte zorluk yaşayan bireyler için çok etkili bir yöntemdir.

4.BÖLÜM

GÖRSEL SANAT TERAPİSİ ALANINDA ÇALIŞAN UZMANLARIN VE ÇALIŞMAYAN BİREYLERİN SANAT TERAPİSİ HAKKINDAKİ GÖRÜŞLERİ

1.1.

1.2.

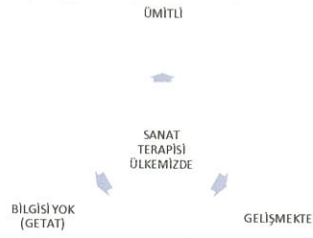
1.3.

1.4.

1.5.

1.6.

1.7.

1.8.

1.9.

1.10.

1.11.

1.12.

1.13.

1.14.

1.16.

1.17.

1.18.

1.19.

BULGULAR ve YORUMLAR

Görüşmeden elde bulgularda GETAT dan on bir kişinin bilgisi var. Üç kişi Sanat Terapisi gelişimi ile ilgili ümitli. On iki kişi ülkemizde hala sanat terapisinin yetersiz olduğunu düşünmekte. Gelişme sürecinin devam ettiğini belirten on dört kişi var. Konuyla ilgili eğitmenlerin az olduğunu yetkinsizlik olduğunu düşünen beş kişi bulunmaktadır. Görüşme formunun sonuçlarına bakacak olursak; ülkemizde sanat terapisi eğitiminin yetersiz olduğu düşünülmektedir. Eğitim veren eğitimcilerin yetersiz olduğu ve buna rağmen gelişiminin hala devam ettiği anlaşılmaktadır.

Görüşme formu gönderdiğim sanatçılardan on iki kişi soruları cevaplandırmamışlar. Bu konuyla alakalı bilgilerinin sınırlı olduğunu ve sanat terapisiyle ilgili bir araştırma yapıp cevaplandırabileceklerini söylediler. Bu durum da sanat terapisiyle ilgili özel bir uzmanlık alanı olduğunu düşündürmektedir.

Alzheimer, Multipl Skleroz, Parkinson, İnme-Afazi gibi nörolojik hastalıklar ve nöro-gelişimsel bozukluklara sahip kişilere müzik terapi uygulayan Torun, Müzik terapi seanslarına katılanların bunun ciddi bir sağlık disiplini olduğunu anladıklarını söylemektedir. Müzik Terapi görüldüğü gibi kabul görmüş tedavi araçlarından biri olmuştur. Aynı zamanda Müzik terapi, terapistin kişiyle birlikte gerçekleştirdiği bir süreçtir ve kişinin hastalığına kendi öznel bakışı çerçevesinde ihtiyaç duyduğu fiziksel-bilişsel-duygusal-sosyal alanlarda iyilik haline odaklanılmalıdır.

Yaşam kalitesini iyileştirilmeye odaklanan ve ‘Nörokreatif Müzik Terapi’ olarak adlandırılan bu yaklaşım diğer sağlık disiplinlerince sunulan tedavi, terapi ve rehabilitasyon müdahaleleri ile uyumlu olmalıdır.

Müzikle tedavi yöntemi kabul gören bir sağlık disiplindir. Müzik terapi ile yazılı makaleler dünyanın en saygın dergilerinde son 10-15 yıldır 5000 i bulmuştur. Sanat terapi, terapi seansları sırasında danışanlara sadece sanat disiplinleri uygulamaları yapmalarından çok içsel ve güvenilir bir ilişki kurmalarıdır. Bedensel, içsel ve bilişsel iyileşme hedefini gerçekleştirmek için bir araçtır.

SONUÇ ve TARTIŞMA

Bu tez ile sanatın iyileştirme ve sağaltıcı etkisi bulgularından hareketle; sanatın hastaların tedavisinde ve normal bireylerin yaşam standardını yükseltmede iyileştirici bir rol oynadığı kabul görmektedir.

Görsel sanatların dışavurumcu ya da yaratıcı sanat terapileri bağlamında kullanılma yolları, sanatın bu alandaki iyileştirici etkileri ve yaklaşımlarını saptayarak, Türkiye’de görsel sanatlar alanında yaratıcı terapiler nasıl ve hangi yolla kurumsallaşmakta olduğu alan uzmanları ve bu alanla uzmanlık bilgisi olmayan bireylerin görüşlerine dayalı olarak değerlendirilmiştir.

Türkiye’de sanat terapisine yönelik ilginin arttığı görülmektedir. Türkiye’de görsel sanatlar alanında yaratıcı terapiler üniversiteler, dernekler ve en önemlisi sağlık bakanlığı kuruluşuna bağlı olarak kurumsallaşıp gelişimini hala sürdürmektedir. Sanat disiplinlerinden olan müzik terapi kurumsallaşmada kullanılan yöntemdir. Sağlık Bakanlığında onaylı müfredatla dersler verilmektedir. Verilen bu eğitimler de ders saatlerinin yetersiz olduğu da görülmektedir.

Sanatın diğer disiplinleri ise örneğin görsel sanatlarda terapi sağlık alanında kullanılan bir yöntem olsa da resmi olarak eğitimi alınabilecek bir yöntem olamamıştır.

Görsel sanatlar alanında sanat terapi ise herhangi bir kurumda resmi olarak eğitim verilip, alınabilecek durum da gözükmemektedir. Sadece dernek vb kuruluşlarda gösterilmektedir. Bununla beraber; sanat terapisi adı altında adlandırılan özel bir alanın, günümüz sağlık hizmetleri alanında alternatif tedavi yöntemleri arasında yer aldığı ve kullanıldığına da vurgu yapılabilir.

Ülkemiz güncel ve tarihsel olarak travmaların çok sık yaşandığı bir coğrafyada bulunuyor. Toplumsallığımız daha çok çatışma ve ayrışma üzerinde şekilleniyor. Psikopatolojinin bireysel ve toplumsal düzlemde ele alınması gerekliliği ve aciliyetinin yanı sıra toplumun birçok kesimine koruyucu ve geliştirici nitelikte kaliteli ruh sağlığı hizmetlerinin sağlanması gerekiyor (<https://bit.ly/2DN6DQW>). Ayrıca yine çalışma

alanının yeni olmasına bağlı olarak Türkçe kaynak azlığının bulunduğu göz önüne alınırsa, çalışmanın alana katkısının önemli düzeyde olacağı beklenebilir.

KAYNAKLAR

- Akhan, L. U. (2012). Psikopatolojik Sanat ve Psikiyatrik Tedavide Sanatın Kullanılışı. *Journal of Higher Education&Science/Yükseköğretim ve Bilim Dergisi.* , 132-133.
- Ataseven, E. (2018). *Kronik Servislerde Yatmakta Olan Kronik Şizofreni Tanılı Hastalarda Sanat Terapisi İle Farkındalık Temelli Bilişsel Davranışçı Terapi Uygulamalarının Semptom Profili, İlgörü ve Sosyal İşlevsellik Üzerine Etkisi.* İstanbul: TC Sağlık Bakanlığı Bakanlığı Bakırköy Dr. Sadi Konuk Eğitim ve Araştırma Hastanesi .
- AYDEMİR, D. (2011). SANATIN TERAPÖTİK (TEDAVİ EDİCİ). *SANATIN TERAPÖTİK (TEDAVİ EDİCİ)* . samsun: Ondokuzmayıs Üniversitesi.
- Aydın, B. (2010). Tıbbi Sanat Terapisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(1) , 69-83.
- Aydın, B. (2012). Tıbbi Sanat Terapisi. 70.
- Babaoğlu, A. (1988). Psikopatolojik Sanat II. Resimsel Sanat Ürünlerinin Analiz Ögeleri. *Düşünen Adam Dergisi* , 202-204.
- Burçin UÇANER, B. Ö. (2009). TÜRKİYE’DE VE DÜNYADA MÜZİKLE TEDAVİ UYGULAMALARI. 1. *Uluslararası Eğt.Arş.Kongresi* . çanakkale.
- Collie K, B. J. (2006). A narrative view of art therapy and art making by women with breast cancer. *J Health Psychology* , 761-775.
- Coşkun, S. Ö. (2010). Psikiyatrik Rehabilitasyonda Fotoğrafın Kullanımı: Bir Ön Proje. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* , 121-127.
- Coşkun, S. Y. (2010). Psikiyatrik Rehabilitasyonda Fotoğrafın Kullanımı: Bir Ön Proje. . *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi* , 121-127.
- Demir V, D. A. (2018). Sanatla Terapi Programı ve Etkileşim Grubu Uygulamasının Ruhsal Belirti Düzeyleri Üzerindeki Etkisi. *Türkiye Bütüncül Psikoterapi Dergisi* , 97-120.
- Demir V, Y. B. (2017). Sanatla Terapi Programının Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Depresyon, Anksiyete ve Stres Belirti Düzeylerine Etkililiği. *Ege Eğitim Dergisi* .
- Demir V, Y. B. (2017). Sanatla Terapi Programının Üniversite Sınavına Hazırlanan Öğrencilerin Depresyon, Anksiyete ve Stres Belirti Düzeylerine Etkililiği. *Ege Eğitim Dergisi* , 311-344.
- Franklin, D. M. (2018). *Sanat Psikoterapileri Derneği.* Aralık 13, 2018 tarihinde Sanat Psikoterapileri Derneği: <http://www.sanatpsikoterapileridernegi.org/klinik-psikolog-ve-sanat-terapisti-dr-michael-franklin-ile-roumlportaj-olcay-guumlner>. adresinden alındı
- GEÇEN, F. (2005). *GÖRSEL SANATLAR UYGULAMALARI İLE.*

- GETAT. (2018). *Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulama Ünitesi*. Kasım 2018 tarihinde <http://www.ezh.gov.tr/index.php/2016-04-03-16-06-20/ozellikli-hizmetlerimiz/getat-geleneksel-ve-tamamlayici-tip-uygulamaları> adresinden alındı
- Gombrich, E. (2004). *Sanatın Öyküsü*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Goodman, N. (1968). *Languages of Art: An Approach to a Theory of Symbols*, The Bobbs-Merrill Company. United States of America: Indianapolis.
- GÖKTEPE, A. K. (2014). *DIŞAVURUMCU SANAT TERAPİNİN ÜNİVERSİTE*. İstanbul.
- Gör., İ. G. (tarih yok).
- GÖR., İ. G. (2007). Jung'cu Arketip Teorisi Bağlamında Tasavvufi Öykülerin Değerlendirilmesi: Sîmurg Örneği. *TC ULUDAĞ ÜNİ İLAHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ* , 16 (1), 77-96.
- Gregory, D. (2002). *Creativity in Art Therapy Prime Mover or Silent Partner, the Degree of Doctor Philosophy, the Florida State University School of the Visual Arts*. United States of America: Florida.
- Henley, D. R. (1997). "Expressive Art Therapy as Alternative Education; Devising a Therapeutic Curriculum". *Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association* .
- Hürriyet. (2018). *Çizgilerle Ruh Tedavisi*. Kasım 2018 tarihinde <http://www.milliyet.com.tr/cizgilerle-ruh-tedavisi--pembenar-detay-saglik-1067358/> adresinden alındı
- Killick, K. S. (2003). *Sanat Psikoterapi ve Psikoz*. Yelkovan Yayıncılık.
- Ofisi, P. (2018). *Terapi Nedir*. Şubat 2018 tarihinde <https://www.psikologofisi.com/blog/terapi-nedir--nasil-yapilir-ve-ne-ise-yarar> adresinden alındı
- Orr, P. P. (2002). Exploring to September 11'th, 2001 Terrorist Attact Through an Expressive Mural Poject. *Art Education* .
- P., S. (2003). Türklerde müzikle tedavi. *Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* , 131-140.
- Parman, T. (2005). *Sanatsal Yaratıcılık, Psikanaliz ve Psikopatoloji*.
- Prezi. (2019). *Prezi*. Şubat 2019 tarihinde Prezi: <https://prezi.com/xtiyvlelyeie/sanat-terapisinin-tarihcesi> adresinden alındı
- Roditi, E. R. (1988, 2001). *Tedavide Sanat. 8. Sayı, Eczacıbaşı İlaç Firması Yayınları* .
- Salderay, Y. D. (2010). Görsel Sanatlar ve Tedavi (Terapi). *Sanat ve Tasarım Dergisi* , 134.
- Salderay, Y. D. (2014). Görsel Sanatlar ve Tedavi (Terapi). *Sanat ve Tasarım Dergisi* , 134.
- Sarandöl A, A. C. (2013). Şizofreni hastaları ve yakınlarıyla yapılan sanatla terapinin hastalık belirtileri, bireysel ve toplumsal beceriler üzerine etkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergis* .

- Sempozyum. (2018). *Görsel Sanat Terapisi*. Ocak 2018 tarihinde Sanat Psikoterapileri Derneği: <http://www.sanatpsikoterapileriderneği.org/goumlrsel-sanatlar-terapisi>. adresinden alındı
- Sempozyum. (2018). *Müzik Terapi Derneği Kuruluş*. Ocak 2019 tarihinde <https://www.facebook.com/groups/519823741508047/about> adresinden alındı
- Sempozyum. (2005, Nisan 13). Türkiye Psikiyatri Derneği 9. Bahar Sempozyumu. *Sempozyum* . Antalya, Türkiye.
- Sempozyum. (2019). *Uygulamalı Müzik Terapi Derneği Kuruluş*. Şubat 2019 tarihinde <http://umted.org/kurumsal/vizyon-misyon/> adresinden alındı
- Sezer E, A. E. (2010). Selçuklu ve Osmanlılarda müzikle tedavi yapılan hastaneler. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi* , 29-32.
- Tuncer, S. (1965). *Psikopatolojik Sanatın Klinik Uygulaması*.
- Turetsky CJ, H. R. (2003). Development Of An Art Psychotherapy Model Forthe prevention And Treatment Of Unresolved Grief During Midlife. *Art Therapy* , 148-156.
- Ulman, E. (1987). Introduction; Therapeutic Aspects of Art Education. *Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association* , 111.
- V., D. (2018). Sanatla Terapi Programının Bireylerin Kaygı, Sosyal Kaygı ve Sağlık KaygısıDüzeyleri Üzerine Etkisi. *Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* , 223-234.
- Venable, B. B. (2005). At-Risk And In-Need: Reaching Juvenile Offenders Through Art. *Art Education* , 48-53.
- Visnola D, S. D. (2010). Effects Of Art Therapy On Stress And Anxiety Of Employees. *In Proceedings of the Latvian Academy of Sciences* , 64, 85-91.
- WalshSheila M, S. C. (2004). TestingtheEfficacy of a Creative-Artsİntervention With Family Caregivers of Patients with Cancer. *Journal of Nursing Scholarship* , 214–219.
- Weber, J.P. (1995). Sanat psikolojisi. (Çev. İlhan Cem Erseven) Ankara: Ürün Yayınları.
- Wexler, A. (2005). Identity Politics of Disability: The Otherand the Secret Self. *The Journal of Social Theory in Art Education* , 210-224.
- Wexler, A. (2002). Painting Their Way Out; Profil of Adolescent Art Practice at the Harlem Hospital Horizon Art Studio”, *Studies in Art Education; A Journal of Issues and Research. National Art Education Association* , 339-353.
- Wilson, L. (1995). Symbolism and Art Therapy. Symbolism’s role in the Development of ego functions. . *American Journal of Art Therapy* , 79-88.
- Winnicott, D. (2007). *Approachesto Art Therapy: Theory And Technique* . Philadelphia: Metis Yayınları.

Wix, L. (2009). Aesthetic Empathy in Teaching Art to Children: The Work of Friedl Dicker-Brandeis in Terezin. *Art Therapy: Journal of the American Art Therapy Association* , 152-158.

Yeni başlayanlar için Lacan. (2017). *libido* , 112.

İNTERNET KAYNAKLARI

Sanat Psikoterapileri Derneği (2018), Klinik Psikolog ve Sanat Terapisti Dr. Michael Franklin ile Röportaj, Nisan 2017 tarihinde <http://www.sanatpsikoterapileriderneği.org/klinik-psikolog-ve-sanat-terapisti-dr-michael-franklin-ile-roumlportaj-olcay-guumlner.html> web adresinden alınmıştır(<http://urlkısaltma.com/aOB1g>).

Hürriyet (2018), Çizgilerle Ruh Tedavisi, Kasım 2018 tarihinde <http://www.milliyet.com.tr/cizgilerle-ruh-tedavisi--pembenar-detay-saglik-1067358/> web sitesinden alınmıştır (<https://bit.ly/2J3Jqhy>).

Getat (2018), Geleneksel ve Tamamlayıcı Tıp Uygulama Ünitesi, Kasım 2018 tarihinde <http://www.ezh.gov.tr/index.php/2016-04-03-16-06-20/ozellikli-hizmetlerimiz/getat-geleneksel-ve-tamamlayici-tip-uygulamaları> web adresinden alınmıştır (<https://bit.ly/2WmSRf6>).

https://www.google.com/search?q=van+gogh&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiYzp334jiAhVMDewKHfstBLwQ_AUIDigB&biw=1366&bih=625#imgrc=H_aSJogDOKzUfM: web adresinden alınmıştır

https://www.google.com/search?q=van+gogh&source=lnms&tbn=isch&sa=X&ved=0ahUKEwiYzp334jiAhVMDewKHfstBLwQ_AUIDigB&biw=1366&bih=625#imgrc=zWsf6tAWEc2M:

https://www.google.com/search?tbm=isch&q=van+gogh&chips=q:van+gogh,online_chips:gogh+painting&sa=X&ved=0ahUKEwiztNuB_IjiAhXVA2MBHZZ4DgoQ4lYIKygE&biw=1366&bih=576&dpr=1#imgrc=ONRUZuL2u9w0mM:

Beyaz Gazete (2019), Gelenekten geleceğe müzik terapisi 2019 Tarihinde, <http://beyazgazete.com/video/webtv/guncel-1/gelenekten-gelecege-muzik-terapisi-500770.html> web adresinden alınmıştır (<https://bit.ly/2ZOOzyt>).

Prezi (2019), Sanat Terapisi Tarihçesi, Şubat 2019 tarihinde <https://prezi.com/xtiyvlelyeie/sanat-terapisinin-tarihcesi/> web adresinden alınmıştır (<https://bit.ly/2H4dHLd>).

Sanat Psikoterapileri Derneği (2018), Görsel Sanat Terapisi, Ocak 2018 tarihinde <http://www.sanatpsikoterapileriderneği.org/goumlrsel-sanatlar-terapisi.html> web adresinden alınmıştır (<https://bit.ly/2VNdHY0>).

Sanatla Terapi ve Yaratıcılık (2019), Sanatla Terapi ve Yaratıcılık oluşumunun tarihsel gelişimi, Nisan 2019 tarihinde <http://www.sanatlaterapiveyaratıcılık.net/tr/icerik/53/tarihce> web adresinden alınmıştır (<https://bit.ly/2DN6DQW>).

Psikolog Ofisi (2018), Terapi Nedir, Şubat 2018 tarihinde <https://www.psikologofisi.com/blog/terapi-nedir--nasil-yapilir-ve-ne-ise-yarar-> web adresinden alınmıştır (<https://bit.ly/307XDj4>).

Uygulamalı Müzik Terapi Derneği (2019) Uygulamalı Müzik Terapi Derneği Kuruluş, Şubat 2019 tarihinde <http://umted.org/kurumsal/vizyon-misyon/> (<https://bit.ly/2VMle8r>).

Müzik Terapi Deneği (2018), Müzik Terapi Dernek Kuruluş, Ocak 2019 tarihinde <https://www.facebook.com/groups/519823741508047/about/> (<https://bit.ly/2LpgZgk>).

Osmanlıda Müzikle Tedavi,(2019) Türkiye Yazarlar Birliği, Nisan 2019 tarihinde <http://www.tyb.org.tr/ornekleriyle-birlikte-tekke-musikisinin-10-formu-21890h.htm> adresinden alınmıştır (<https://bit.ly/2XafZhm>).

Evrin Ağacı(2019),AlzheimerveSanat,Nisan2019Tarihinde<https://evrimagaci.org/alzheimer-ve-sanat-2192>adresinden alınmıştır(<https://bit.ly/31Up5RZ>).

İstanbul Sanat Evi (2019), Claude Monet Japon Yürüyüş Köprüsü, 2019 Tarihinde <https://www.istanbulsanatevi.com/sanatcilar/soyadi-m/monet-claude/claude-monet-japon-yuruyus-koprusu/> adresinden alınmıştır (<https://bit.ly/2FxFNNI>).

ResearchGate (2019), Mayıs 2019 Tarihinde https://www.researchgate.net/figure/Ponte-Rialto-drawn-by-Carolus-Horn-in-1978-before-the-beginning-of-Alzheimers-disease_fig2_5488761 adresinden alınmıştır (<https://bit.ly/2ZO8E7U>).

Biamag (2019), Temmuz 2019 Tarihinde <https://bianet.org/biamag/sanat/136460-david-hockney-in-ipad-i> adresinden alınmıştır(<https://bit.ly/2xe11f6>).

ÖZGEÇMİŞ

KİŞİSEL BİLGİLER

Adı, Soyadı: Gamze KONYALIOĞLU

Uyruğu: : Türkiye (TC)

Tel : +90 551 7078370

E-mail: gamzekonyalioglu@gmail.com

EĞİTİM

Derece	Kurum	Mezuniyet Tarihi
Yüksek Lisans (Tez Dönemi)	ERÜ Güzel Sanatlar Enstitüsü
Lisans	ERÜ Güzel Sanatlar Fakültesi	2013

YABANCI DİL

İngilizce

Görüşme Formu Soruları

1. Sizce ülkemizde sanat terapisi alanındaki çalışmalar, teorik ve pratik anlamda ne durumdadır? Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile açıklayarak belirtiniz?
2. Sizce ülkemizde sanat terapisi eğitimi alanında hangi niteliklere (bilgi, donanım, beceri düzeyi ve deneyim açısından) sahip kişiler çalışmaktadır. Bu alanda çalışmaya başlayacak kişilerde olması gereken nitelikler nelerdir?
3. Sizce ülkemizdeki sanat terapisi eğitimi, lisans ve lisansüstü düzeyde ne durumdadır lütfen açıklayınız?
4. Sizce üniversitelerde sanat terapisi eğitimi (teorik ve pratik anlamda) hangi fakülte veya bölümlerde, ne düzeyde yapılmalıdır ve nasıl bir eğitim olmalıdır. Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile açıklayarak belirtiniz?
5. Sizce üniversitelerin ilgili bölümlerinde sanatterapisi derslerinin işlevleri neler olmalıdır, Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile açıklayarak belirtiniz?
6. Eğer fakültelerde sanat terapisi derslerinin gerekli olduğunu düşünüyorsanız, sizce bu eğitimde ders konuları nasıl oluşturulmalıdır. Lütfen açıklayarak cevaplandırınız?
7. Üniversitelerin güzel sanatlar fakültelerinde ve tıp fakültelerinin bölümlerinde sanat terapisi derslerindeki amaçlar ve öğrencilere kazandırılacak nitelikler neler olmalıdır. Lütfen gerekçeleri ile açıklar mısınız?
8. Sizce sanat terapisi özel kurum ve kuruluşlar(vakıflar, dernekler vs) bünyesinde olmalı mıdır?.Lütfen gerekçeleri ile açıklar mısınız.
9. Sizce sanat terapisini hasta tedavi süreçlerinde veya yaşam standartlarını geliştirmede mi uygulanmalıdır? Lütfen görüşlerinizi gerekçeleri ile açıklayarak belirtiniz?

Görüşme Formu Cevapları

1. Bu alanda Görsel Sanat Terapi olamasa da Müzik Terapisi GETAT a eklenmiştir.
 2. Yetkin kişiler olmalıdır.
 3. Lisans ve Lisansüstü bölümlerde resmi olarak bulunmamaktadır. Hala çalışmalar sürmektedir.
 4. Alandan çok bu alanda yetkin kişiler eğitim vermelidir.
 5. Alanda yetkin kişilerle ortak kararlaştırılıp konular belirlenmelidir.
 6. Alanda yetkin kişilerle belirlenmelidir.
 7. İçeriğinde hem sanat hem terapiyi ilgilendiren başlıklar olmalıdır.
 8. Olmalıdır. Resmi olarak sadece müzik terapi ele alınmıştır. Diğer alanlar için vakıf ve kuruluşlar olmalı ki sertifikalı eğitimlere devam edilebilsin.
 9. Tedaviye takviye destekleyici olarak olmalıdır. Hem bu sayede ilaç kullanımının azalacağını düşünmekteyim.
-
1. Ülkemizde sanat terapisi alanındaki çalışmalar tarihsel süreçte belli ihtiyaçlardan doğarak uygulanırsa da bilimsel ve teorik süreçte bu alandaki çalışmalar gecikmeli olarak son yıllarda gelişme göstermektedir. Günümüzde birçok makale ve sempozyuma konu olan sanat terapisi akademik anlamda teorik olarak gerekli önemin verilmeye başlandığının, gelişme gösterdiğinin kanıtı olarak görebiliriz. Pratik anlamda da günümüz çağında duygulara yönelen terapi yöntemlerinin daha çok alaka gördüğü ve göreceğini düşünmekteyim. Bu anlamda sanat terapisi de dışavurumcu bir terapi yöntemi olduğundan ihtiyaçlar doğrultusunda da pratik anlamda bir çok eğitim ve terapi süreçlerinin arttığını ve buna bağlı olarak gerekli değeri göreceğini ve sanat terapisinin dışavurumcu terapi yöntemleri arasında en önemli yöntemlerden olduğunu gözlemlemekteyim.
 2. Sanat terapi eğitimi duyguların aktarımı üzerine kurulu bir terapi eğitim sistemi olduğundan fikrimce, eğitiminin nitelik,yeti ve bilgi açısından belli bilgi birikimi, eğitim ve yatkınlığı olan kişiler tarafından verilmesi ve uygulanması

gerekmektedir. Bu eğitimler özellikle başta psikoloji eğitimi almış, bu alanda yeterli bilgi, yetkinlik ve sorumluluğu olan psikolog, psikiyatrist, psikoterapistler, bu alanda çalışan hemşireler, özel eğitimciler ve sanat alanında yetkinliğe sahip kişilerin bu yetkinliği psikoloji eğitimleriyle destekleyerek, sanat ve terapiyi harmanlayıp bu meslek dalına katkı sağlayabileceğini düşünmekteyim. Fakat gözlemediğim üzere ülkemizde halen bu eğitimin birçok meslek grubunun kullanımına açık halde bulunmaktadır. Oysa bu çok hassas bir alan olup, belirli sorumluluk ve yetki sınırlarının belirlenmiş olması, bir meslek etiğine sahip olması gerekmektedir. Bu alanda eğitim veren bireylerin devlet tarafından tanımlı niteliklere sahip olması o meslek grubuna verilmesi gereken önem ve hassasiyetin verildiğini de göstermektedir. Bu nitelikler bahsedilen niteliklere ek olarak, iletişim yönü güçlü ve sanat alanında da çok yönlü olmayı gerektirmektedir. Sanat terapisi sadece resmi, dansı veya müziği kapsamayıp, sanata dâhil birçok alanı kapsamaktadır. Bu da sanat terapistinin çok yönlü bilgi birikimine ve eğitime ihtiyaç duyacağı anlamına gelmektedir.

3. Ülkemizde sanat terapi eğitimi kapsamında lisans ve lisansüstü düzeydeki eğitimler hakkında net bir ilgin olmamakla birlikte, gözlemlerim üzerine akademik anlamda çalışmaların arttığını görmekteyim. Bu çalışmaların ne denli kıymetli ve gerekli olduğunun farkına varılması ve bunun lisans ve lisansüstü eğitim sürecinde yeterli düzeyde yansıtılması gerektiğini düşünüyorum.
4. Üniversitelerde sanat terapisi eğitimi özellikle tıp fakültelerinde, eğitim fakültelerinde ve güzel sanatlar fakültesinde; temelinde insan ilişkilerini , eğitimi , psikolojiyi ve sanatı kapsayan bölümlerce verilmelidir. Özellikle psikoloji bölümlerince temel düzeyin üzerinde yeterli şekilde verilebileceği gibi eğitimi ve güzel sanatları kapsayan bölümlerce en az temel düzeyde eğitim verilmelidir. Bu eğitimlerin pratik anlamda uygulanırlığına olanaklar sağlanıp eğitim sürecinde test edilerek bu eğitimlerin daha sağlam temel taşlar üzerine oturacağını düşünüyorum.
5. Sanat terapisi derslerinin işlevselliği göz önüne alındığında beklenen, uygulanacak yöntemin uygulanacak kişilerde rehabilitatif etkinin ötesine geçip

kalıcı terapi etkisine ulaşması aynı zamanda dışavurumun sağlıklı bir şekilde gerçekleşmesi ve kalıcı rahatlama, çözümlenmeler sunmasıdır.

6. Sanat terapisi eğitimlerinde konuların özellikle öz benliğin çözümlenmesi, uygulanan terapi sonrası meydana gelen dışavurumun yorumlanabilmesi üzerine ve belli temel sanat alanlarını kapsayan eğitimlerin ve bu alanların terapiyle harmanlanabilmesi yönünde derslerin verilmesi gerektiği yönünde düşünmekteyim.
7. Üniversitelerde Sanat terapisi alanında bölümlerce verilecek derslerin amacı kişilerin duygularını dışavurum yoluyla aktarabilmelerini sağlamak ve bu dışavurumun sonuçlarının değerlendirilip pozitif yönlendirme sağlanması olmalıdır ve bu amaç için öğrencilere dışavurumun ortaya çıkmasını destekleyecek sanat alanlarında belli bilgi ve nitelikler kazandırılması gerekmektedir.
8. Sanat terapi eğitiminin belli kurumlarca belli profesyonel kişilerce verilmesi sosyal ve toplumsal açıdan bireysel anlamda kişilerin içsel döngülerinin ve sosyal ilişkilerinin gelişmesine katkı sağlayabilir lakin bu eğitimler sonucu verilen sertifikaların kişilerce uygulama yetkinliği kazanması hassas ve olumsuz sonuçlar doğurabilecek etkiler oluşturabilir. Bu anlamda bu eğitimleri özellikle kısa süreli eğitimleri çok sağlıklı ve işlevsel bulmamaktayım. Bu eğitimlerin belli niteliklere sahip meslek gruplarıyla sınırlı kalması ve yetkinliklerinin olması gerektiğini düşünüyorum ve vakıf ve dernek gibi kurumlardan ziyade üniversitelerce daha yetkin olması gerektiği kanısındayım.
9. Sanat terapisi yöntemi hasta tedavi yöntemlerince uygulandığında olumlu etkiler doğurabileceği gibi yaşam standartlarını geliştirmede de aktif ve olumlu bir etki bırakacaktır. Bu etkiler sosyolojik ve psikolojik olarak toplumun ve bireylerin geçici rehabilitatif etkiden öteye geçip kalıcı rahatlığa ulaşmalarına sorunların çözümünde etkili olacağını düşünmekteyim.

1. Ülkemizde şu anda sanat terapisi alanında Pek çalışma olduğu söylenemez. Ülkemizin şu andaki ekonomik planları veya benimsediği yönetim rejimi ile sanat maalesef ülkemizde geri planda kalmıştır. Henüz sanat bile hak ettiği yeri alamamış iken sanat terapisi alanında ayrılacak bir bütçe Telaşınanedüşüldüğünü zannetmiyorum.
2. Öncelikle yetkili sanat uzmanı hem kendi alanında hem de hastasının ilgi alanında uzman olması gerekir. Bunun için öğreticiye verilecek eğitimde Hem bir sanatçı gibi hem de bir doktor gibi düşünebilmeyi sağlamalıdır. Hastasını iyi analiz edebilmek için ve onu çok iyi yönlendirebilmek için bu şarttır. Akıllı, iletişimi güçlü, sabırlı, işini seven bir hocaya ihtiyaç duyulur. Bunun için de tavsiyem işe başlamadan önce biraz deneyim sahibi olmak ve uzman hocalar eşliğinde, kendi başına çalışmaya başlamadan önce hasta ile iletişimini güçlendirmeli.
3. Biraz önce söylediğim gibi belki birkaç fakülte dışında eğitimin çok kaliteli olduğunu düşünmüyorum. Çünkü genel anlamda sanat terapisi ülkemizde yaygın olarak ve etkili olarak kullanılıyorsa bunu muhakkak çok iyi bilirdik.
4. Öncelikle sanatçı Doktor değildir doktorda bir sanatçının bakış açısına sahip olamayabilir Bu yüzden aslında çift yönlü düşünebilen bireylerin bu eğitimi güzel sanatlar fakültelerinde hem teorikte ve pratikte kendi eğitimlerini tamamlamalı ve bu eğitimi alırken Güzel Sanatlar fakültesinde sanat terapisti olmak isteyen bireyler 3 ve 4 sınıfta sanat terapisi eğitimi de almalı daha sonra bu iş Güzel Sanatlar Fakültesinden mezun olduktan sonra 2 yıl yüksek lisans sürecini de sanat terapisi adına açılmış okullarda devam etmeli. Ama Benim inancım kaliteli eğitim olduktan sonra lisans sürecinde de bu işin olabileceğidir.
5. Zaten sanat terapisinde genel işlev hastanın duygularının dışavurumunu ve onun kendini sanat yoluyla ifade etmesini sağlamaktır. Bu süreçte hasta kendisini ne kadar rahat hissederse terapide o kadar etkili olacaktır. Zaten amaç burada farklı bir iletişim şekli kurmak bunu da sanatla yapmaya çalışmaktır. Resim olsun, plastik sanatlar olsun, müzik olsun hastanın kendi dışavurumunu en iyi hangisi yansıtıyorsa terapide o yönde ilerlemelidir. Bu yüzden aslında bir hastaya tek bir terapi yöntemi uygulanmamalı hepsi denenmeli hangisinde hasta kendini daha iyi ifade ediyorsa o uygulanmalıdır.

6. Bu eğitimde bize birçok şey gereklidir. Burası kesin ama bu eğitimin ilk başta tam olarak nasıl başlaması gerektiğinden emin değilim, çünkü hasta psikolojisi üzerinde yetkin değilim ama ben olsam önce eğitimi verecek kişiyi Yetkin hale getirmek için etkili konuşma, diksiyon, anlama kavrama becerisi, insan psikolojisi, hasta yönlendirme, iyileşme ve gelişim analizi, hasta türleri, gibi dersler olabilir.
 7. Öncelikle savunduğum şey sadece bir doktordan sanat terapisti olmaz. Öncelikle kişinin sanattan anlaması lazım sanatın dilini bilmesi lazım çünkü onun ruhunu bilen sanatçı hastasının ruhunu da kendi ruhu gibi görebilir ona aktarabilir. Zaten bu süreçte bir ikili ilişki söz konusu sanatçı kendi alanında yetkin olduktan sonra tıbbi alanda da Yetkin olmak zorundadır. Bu yüzden Tıp fakültelerinin güzel sanatlar fakülteleri ile beraber çalışması şarttır.
 8. Sanat terapisinin nerede uygulandığı çok da önemli değildir önemli olan devlet Vakıf fark etmez eğitimin kaliteli olması nitelikli olmasıdır. Ama şu da bir gerçek ki derneklerin veya vakıfların bu işlerle uğraşmaması gerektiğini düşünüyorum Çünkü yaratılan algı çok saçma olur Devletin yapamadığını dernekler mi yapsın.
 9. Burada söyleyeceklerim çok önemli sanat terapisi sadece raporlu hastalar için değil etrafta dolaşıp da raporu olmayan birçok hasta için gereklidir. Sanatsız kalan bir toplumun hayat damarlarından biri kopmuştur söz üzerine Bence sanat terapisi hastalarda bu ismi alırken diğer hobi merkezlerinde verilen sanat eğitimi ile bu birleştirilmeli ve hem hobi yaparken bir yandan da terapi uygulanmalıdır. Ama bu nazikçe olmalı Çünkü hobi dersi için gelen bir insanın kendisini deli hissetmemesi lazım. Bu yüzden aslında bu alanla uğraşan herkesin En azından bu alanda sertifikası olması gerekir.
1. Teorik ve pratik anlamda oldukça yetersiz. İhtiyacın çok gerisinde. Ancak gün geçtikçe gelişmektedir. Bu alanda ilk resmi statüyü Sağlık Bakanlığı GETAT Daire Başkanlığı Müzik Terapi eğitimleri ile başlatmıştır.
 2. Ülkemizde sanat terapisi eğitimi ancak sertifika programları ile verilmektedir. Resmi nitelikte olan tek çalışma gene Müzik Terapi Eğitimidir. Diğer alanlarda da çalışmaların olması büyük bir ihtiyaçtır. Müzik terapi alanında, Sağlık Bakanlığı'nın

- belirlediği vasıflara sahip, müzik bölümü mezunu ya da tıp fakültesi mezunu hocalar, kendi branşlarında başarı ile eğitim vermektedirler. Bu kişiler, öğretmenlik branşlarına göre, alanında yetkin ve belli bir geçmişe sahip olmalıdırlar.
3. Bildiğim kadarı ile, her hangi bir lisans ya da lisansüstü eğitim programı ne yazık ki henüz bulunmamaktadır. Oluşturulması düşünülmekte olan programlar çeşitli üniversitelerde mevcuttur.
 4. Doğrudan ilgili sanatın adı ile oluşturulmalıdır. Sanat terapisti alanları ayrı ayrı değerlendirilmelidir. Örnek : Resim alanı ile ilgili resim terapisi alanı, müzik ile ilgili müzik terapi alanı vb... Lisans ve yüksek lisans düzeylerinde yapılmalıdır. Ancak bu alanlara ilişkin yeterli öğretim üyesi bulunmamaktadır.
 5. Adı ile ilişkili alanlarda seçmeli ders olarak çeşitli sanat terapi dersleri koyulabilir. Ancak bu seçmeli dersler, o alanda tam olarak sanat terapi uygulama yetkisi vermemelidir. Bunun için sanat terapi branşlarına yönelik lisans eğitimleri ya da yüksek lisans eğitimleri almış kişilerin yetkili olarak çalışması mümkün olmalıdır.
 6. Ders konuları ve içerik, sanat terapi branşlarında öğretmenlik yapmış, alana ait bilgi ve tecrübesi olan akademisyenler tarafından oluşturulacak bir komisyonla belirlenmelidir. Gerekli olduğunu düşünüyorum.
 7. Kendi alanlarında, daha profesyonel sanat terapistleri ile birlikte uyum içerisinde çalışabilmeleri ve destek olabilmeleri amacı ile bu eğitim, ilgili branşların lisans programlarına eklenebilir. Ancak kendi programlarında bir kaç dönem sanat terapi alanlarına ilişkin ders almaları onlara sanat terapi uygulama yetkisi vermemelidir.
 8. Sağlık Bakanlığı ya da Milli Eğitim Bakanlığı'nca yetkilendirilmiş, gerekli şartlara sahip özel ya da resmi kuruluşlarda sanat terapi uygulanabilir. Ancak, sanat terapistleri gerekli yetkinliğe ve eğitime sahip kişiler olmalıdır.
 9. Sanat terapisi, hasta tedavi sürecinde, asıl tedaviye ek olarak, tamamlayıcı, destekleyici olarak uygulanabilir. Ayrıca yaşam kalitesini yükseltmede, sağlıklı bireylerin, sağlıklılık durumlarının sürdürülmesine ilişkin olarak da hayatın her alanında, her iş grubunda kullanılabilir.
1. Gelişmektedir. Bu alanda Müzik Terapisi GETAT a eklenmiştir.
 2. Sağlık bakanlığından onaylı ya da ileride açılırsa bu alandan mezun kişiler olmalıdır.
 3. Lisans ve Lisansüstü bölümlerde resmi olarak ders yok.

4. Alandan çok bu alanda yetkin kişiler eğitim vermelidir.
 5. Alanda yetkin kişilerle ortak kararlaştırılıp konular belirlenmelidir.
 6. Yine alanda yetkin kişilerle belirlenmelidir.
 7. İçeriğinde hem sanat hem terapiyi ilgilendiren başlıklar olmalıdır.
 8. Olmalıdır çünkü şunda resmi olarak sadece müzik terapi ele alınmıştır. Diğer alanlar için vakıf ve kuruluşlar olmalı ki sertifikalı eğitimlere devam edilebilsin.
 9. Tedaviye ek olarak destekleyici olarak uygulanmalıdır.
 1. Dernekler ve eğitim veren kurumlar gün geçtikçe artmaktadır. Ayrıca resmi olarak da GETAT a bölüm olarak eklenmiştir.
 2. Sağlık Bakanlığından onay almış eğitmenlerle yapılmalıdır.
 3. Ülkemizdeki sanat terapisi eğitimi, lisans ve lisansüstü düzeyde bölümü olan bir alan değildir hala.
 4. Teorik ve pratik anlamda resmi olarak eğitmenliği kabul edilmiş kişiler tarafından yapılmalıdır.
 5. Sanat terapisi derslerinin işlevleri alanında uzman olan eğitmenler tarafından belirlenmelidir.
 6. Gerekli olduğunu düşünüyorum. Yine bu alanda uzman olan kişiler tarafından belirlenmelidir.
 7. Yetkin kişiler buna karar vermelidir.
 8. Olmalıdır çünkü müzik terapi hariç diğer alanlarda hizmet veren kuruluş bulunmamaktadır.
 9. Uygulanmalıdır.
1. Sanat Terapisi ülkemizde son yıllarda adını duyurmaya başlamış bir alandır. Sanat ve Terapi sözcükleri yıllarca birbirlerinden ayrı yazıldılar. Sanatla iç içe olanlarda terapiyle uğraşanlarda bu iki alanı bir araya getiremediler. Bunun sebebi bu konuda ülkemizde yetkinliğe ulaşmış hocaların sayısını az olmasındandır.
 2. Ülkemizde bu alanda çalışan çok sayıda insan yoktur. Her işte olduğu gibi bu işte, bu alanda da öncelikle aşk ile çalışacak kişilere ihtiyaç vardır. İşini alanını severek yapan ve yaptığı şeyin önemine vakıf bir bilinçte olan insanlara ihtiyaç vardır. Sadece müzik resim alanında eğitim almış olması ya da sadece terapi yapıyor olması yeterli değildir. İnsanların ruh beden zihin bütünlüğüne

ulaşabilecekleri bir şifacılık anlayışıyla sanatın her alanını , insanın dinginliğine, huzuruna katkı olacak amaçla harmanlayan bir bilinçte olması gerekir. Bu da tabii ki deneyim ve bireysel emekle ortaya çıkacaktır.

3. Ülkemizde ünivesitelerde sanat terapisi bölümü olduğunu sanmıyorum. Yüksek lisan düzeyinde birkaç özel üniversite de var sanırım. Bu konuda detaylı bilgiye sahip değilim.
4. Eğitim fakültelerinde mutlaka sanat terapisi dersi olmalıdır. Geleceğin öğretmenlerinin bu alanı sınıflara taşımaları önemlidir. Bunun dışında güzel sanatlar fakültelerinde, psikoloji eğitimi verilen ana bilim dallarında bu alan ders olarak okutulmalıdır. En iyi olanı da 4 yıllık bölüm olarak fakültelere girmelidir.
5. Üniversitelerin ilgili bölümlerinde yan dal olarak okutulabilir. Böylece kişi güzel sanatlardan mezun olurken sanat terapisi bölümünden de mezun olup iki diplomalı olarak mezun olabilir. Bazı üniversitelerde çift dal eğitimleri vardır. Sanat Terapisi de bu bölümlere dahil edilebilir. Ülkemiz insanının bu dala daha çok buluşmaya ihtiyacı vardır. Çünkü Türk insanı özü itibariyle alternatif şifa yöntemlerinde kolaylıkla sonuç alabilen bir yapıya sahiptir. Bu atalarımızdan gelen genlerimizle ilgilidir. Şamanlar bu yana, elle şifa, gözle şifa, dansla şifa , suyla şifa gibi birçok yöntem kullanılmıştır. Halen Türkiye nin farklı yerleşim yerlerinde sanatla terapi bilincinde olmayıp ancak bu uygulamalara benzer yöntemler uygulayan halk kesimi bulunmaktadır.
6. Ders müfredatı Sanat Terapisi alanına vakıf hocalar tarafından belirlenebilir. İçeriğinde hem sanat hem terapiyi ilgilendiren başlıklar olmalıdır. Benim bu konuda görüşüm psikoloji, resim, müzik, dans, pedagojik formasyon derslerinin uygun olduğudur. Sanat terapisi yapacak kişinin öğretmenlik vasfı olması grupların etkin yönetilmesi, grup içi disiplin ve süreç yönetimi için önemlidir. O yüzden öğretmenlik bölümlerine oldukça uygun bir ders olduğunu düşünüyorum.
7. Güzel sanatlar bölümlerinde okuyup bu süreci yönetmek çok mümkün değildir. Grup çalışmaları yapmak, grup dinamiğini sağlamak ve ortak iletişim dili belirlemek için farklı yetiler gereklidir.O yüzden gerekli derslerle desteklenmelidir .Ülkemizde Tıp fakültelerinde bu alanın çok ilgi göreceğine inanmıyorum. Gerek müfredatın çok yoğun olması gerekse tıp çalışanlarının

bedensel şifalandırma odaklı yetiştirildiği bir eğitim sisteminin olması buna olanak tanımaz. Ancak psikiyatri bölümleri için ideal bir alan olur. Ve belkide hastalar bu sayede anti depresan ilaçlar almaktan kurtulur.

8. Sanat terapisi ehil kişiler tarafından çeşitli kurumlar bünyesinde yürütülebilir. Ancak bunun için belirlenmiş bir sistem olmalıdır.
9. Sanatla terapi için illaki bedensel hasta olmaya gerek yoktur. İnsan denen varlık yaşadığı alemde her an dış etkenlere maruz kalmakta ve dengesini yitirmektedir. Bu dengeyle yeniden buluşmak , gün içinde yaşadığı olumsuz süreçlerden arınmak için sanatla terapi ideal bir süreçtir. Böylece kişi her an kendi merkezini kaybetmeden yol almaya devam eder. Bu sebeple sanat terapisi grup çalışmalar oluşturulup, haftada bir gün bu gruplarla düzenli çalışmalar yapılabilir. Bunun Avrupa da örnekleri vardır.

1. Oldukça yetersiz. Fakat gelişimini sürdürmektedir. Resmi olarak Sağlık Bakanlığı GETAT Daire Başkanlığı Müzik Terapi eğitimleri ile başlatmıştır.
2. Ülkemizde sanat terapisi eğitimi ancak sertifika programları ile verilmektedir. Resmi sadece Müzik Terapi Eğitimidir. Diğer disiplinlere ihtiyaç duyulmaktadır.
3. Oluşturulması düşünülmekte olan programlar çeşitli üniversitelerde vardır.
4. Bu alanlara ilişkin yeterli öğretim üyesi bulunmamaktadır.
5. Sanat terapisi dersleri eklenmelidir. Yetkin kişiler olmalıdır eğitmenler.
6. Yine ders içerikleri de yetkin kişiler tarafından yapılmalıdır.
7. Lisans programlarına eklenmelidir.
8. Sağlık Bakanlığından onaylı kişiler olmalı.
9. Hasta tedavi sürecinde, asıl tedaviye ek olarak, tamamlayıcı, destekleyici olarak uygulanabilir.

1. Teorik ve pratik anlamda gelişmektedir. Bununla ilgili Sağlık Bakanlığı GETAT çalışmalarını başlatmış bulunmaktadır.
2. Sanat terapi alanında eğitim almış kişiler olmalıdır.
3. Herhangi bir üniversitede resmi olarak dersler yoktur. Fakat bununla ilgili çalışmalar başlatılmıştır.
4. Yeterli görülen her iki bölümle de de olmalıdır.

5. Sağlık bakanlığının onayladığı dersler olmalıdır.
6. Eğitim ve ders konuları bu alanda eğitim almış kişiler tarafından hazırlanmalıdır.
7. Disiplinler arası çalışılarak hem öğrencilere hem daha sonra bu alanda çalışma yapacak kişilerin danışanlarına yardımcı olmasını sağlamaktır.
8. Olmalıdır. Ancak eğitimli ve yetkin kişiler olmalıdır.
9. Uygulanmalıdır.